

מסכת כתובות פרק ד' – "נערה שנתפתה"

1. מא, ב - מב, א

כ"י

מתני'
 נערה שנתפתה: והצער בתפוסה. והצער נמי לאביה באנוסה בתפוסה לישנא דקרא ותפשה ושכב עמה (דברים כב): לא הספיקה לעמוד בדין וכו'. כיון דלא עמדה בדין לאו ממון הוא להורישו לבניו ואמרינן לקמן (דף מג.) אין אדם מוריש לבנו זכות שזכתה לו תורה בבתו ויליף לה מקרא:
מת האב. משעמדה בדין בנערותיה בין בגרה קודם מיתה בין לא בגרה:
הרי הן של אחין. דכיון דעמדה בדין זכה בהן אב:
ר"ש אומר. אע"פ שעמדה בדין לא הוי ממון דאב להורישו לבניו עד דמטי לידיה ובגמרא יליף טעמא:
מעשה ידיה. שעשתה בחיי אביה:
אע"פ שלא גבתה. כגון שכר פעולה:
מת האב הרי הוא של אחים. דמשבא לעולם זכה בו האב ולא דמי לקנס דלא הוי ממון עד שעמד בדין ויעידוהו דהא אי מודה מיפטר:
מציאתה. בגמ' פריך ממאן גביא:

גמ'
לאביה איצטריכא ליה. דלא תנן:
מדקא יהיב מפתה. קנס ובושת ופגם פשיטא דלאביה נינהו דאי לדידהא הא אחלה גביה:

מתניתין

נערה שנתפתה: בושטה, ופגמה, וקנסה - של אביה, והצער - בתפוסה.

עמדה בדין עד שלא מת האב - הרי הן של אב, מת האב - הרי הן של אחין. לא הספיקה לעמוד בדין עד שמת האב - הרי הן של עצמה.

עמדה בדין עד שלא בגרה - הרי הן של אב, מת האב - הרי הן של אחין. לא הספיקה לעמוד בדין עד שבגרה - הרי הן של עצמה.

רבי שמעון אומר: אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב - הרי הן של עצמה.

מב, א מעשה ידיה, ומציאתה: אף על פי שלא גבתה, מת האב - הרי הן של אחין.

גמרא

מאי קא משמע לן? תנינא:

"המפתה - נותן שלשה דברים, והאונס - ארבעה. המפתה נותן: בושטה, ופגם, וקנס.

מוסיף עליו אונס, שנותן את הצער!"

"לאביה" איצטריך ליה.

לאביה - נמי פשיטא, מדקא יהיב מפתה, דאי לעצמה - אמאי יהיב מפתה? מדעתה עבד!

"עמדה בדין" איצטריכא ליה, פלוגתא דרבי שמעון ורבנן.

2. מב, א - מג, א

רס"י

אנסת ופיתית. או פיתית:
חייב. קרן וחומש ואשם אם
הודה אחרי כן וזהו אשם
גזילות:

שאינו משלם קנס ע"פ עצמו.
אלא על פי עדים וכיון דאילו
אודי ליה קמן כשתבעו הוה
מיפטר כי כפריה נמי אין זו
שבועת כפירת ממון:

אבל משלם בושת ופגם.
דממונא הוא ואשתכח דממונא
כפריה ולקמן מפרש טעמא
דרבנן דקא סברי סתם טוען
אנסת לא תבעו אלא בושת ופגם
ולא נשבע זה על כפירת קנס:

בעא מיניה אבבי מרבה. בר
נחמני דרביה הוה:

כיון דעמד בדין. כבר ואי הוה
מודי ליה קמן הוה משלם שכבר
חייבוהו ב"ד ראשון על פי עדים
השתא ממנוא כפריה וחייב:

או דלמא אף על גב דעמד בדין.
ואי מודה הוה מיחייב אפילו
הכי לא מיחייב בכפירתו קרבן
שבועה הואיל ועיקרו קנס ולא
חייבה תורה קרבן שבועה אלא
על פקדון ותשומת יד וכיוצא
בהן:

הפלת את שיני. נמי קנסא הוא
שהרי ממנוו הוה כאחד מן
החמורים:

מאי לאו בשעמד בדין. בב"ד
אחד ובאו עדים באתו ב"ד
וחייבוהו ב"ד על פיהם ועכשיו
זה תובעו מה שחייבוהו ב"ד
וחזר וכפר וקתני פטור:

בשלא עמד בדין. ועדיין לא
העידו עדים:

והא מדרישא. מילתייהו דרבנן
דאיפליגו עליה וחיבוהו קרבן
שבועה איירי בשעמד בדין מכלל
דסיפא כלומר ר"ש דאתא
לאיפלוגי עלייהו בדכותה
איירי:

אין לי. שיתחייב קרן וחומש
ואשם:

תנן התם:

"אנסת ופיתית את בתי",
והוא אומר: "לא אנסתי ולא פיתיתי",
"משביעך אני",
ואמר: "אמן", ואחר כך הודה - חייב.

רבי שמעון פוטר,

שאינו משלם קנס על פי עצמו.

אמר לו:

אף על פי שאינו משלם קנס על פי עצמו - אבל משלם בושת ופגם על פי עצמו.

בעא מיניה אבבי מרבה:

האומר לחבירו: "אנסת ופיתית את בתי,

והעמדתיה בדין ונתחייבת לי ממון",

והוא אומר: "לא אנסתי ולא פיתיתי,

ולא העמדתני בדין ולא נתחייבתי לך ממון",

ונשבע, והודה - לרבי שמעון מאי?

כיון דעמד בדין - ממונא הוא, ומיחייב עליה קרבן שבועה,

או דלמא:

אף על גב דעמד בדין - קנס הוי?

אמר ליה:

ממונא הוי, ומיחייב עליה קרבן שבועה.

איתיביה:

"רבי שמעון אומר:

יכול האומר לחבירו: "אנסת ופיתית את בתי",

והוא אומר: "לא אנסתי ולא פיתיתי",

"המית שורף את עבדי",

והוא אומר: "לא המית",

או שאמר לו עבדו: "הפלת את שיני וסימית את עיני",

והוא אומר: "לא הפלתי ולא סימית",

ונשבע, והודה - יכול יהא חייב?

תלמוד לומר: "וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו.

או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר" (ויקרא ה, כא-כב),

מה אלו מיוחדין - שהן ממון,

אף כל שהן ממון,

יצאו אלו שהן קנס.

מב, מאי לאו, בשעמד בדין!

לא, בשלא עמד בדין.

והא מדרישא - בשעמד בדין,

סיפא - נמי בשעמד בדין,

דקתני רישא:

"אין לי אלא בדברים שמשלמין עליהם את הקרן.

תשלומי כפל,

תשלומי ארבעה וחמשה,

והאונס,

והמפתה,

ומוציא שם רע - מניין?

¹ כא נפש מי תחטא ומעלה מעל ביהוה וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו. כב או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר על אחת מכל אשר יעשה האדם לחטא בהנה

רפ"י

כפילא מי איכא. מי יימר דגנג דתבעיה כפילא ועוד דלמא מודי ומיפטר:

אלא פשיטא בשעמד בדין. והא דקתני יצאו אלו שהן קנס לקמן מפרש לה שעיקרון קנס:

או ליתני רישא. דכולה רבי שמעון אומר או ליתני סיפא כו' מאי שנא דאיפסיק ותנא רבי שמעון אומר בי מיצעי:

ומודינא לך לענין קרבן שבועה. דלרבי שמעון אע"ג דעמד בדין לא מיחייב עליה קרבן שבועה:

להורישו לבניו. משעמד בדין ומת עד שלא הספיק לגבות הרי הוא של אחיה ולא שלה:

עשרין ותרתין שנין. הן היו ימי שרתו של רבה ומת וישב רב יוסף בראש וסייעוהו מן השמים לפרקה להיות לו לשם לפי שהיה רבה חריף ולכך קראוהו עוקר הרים ורב יוסף היה בעל שמועות ומשנה וברייתא לכך קראוהו סיני:

וכי אמר רבה ממונא הוי להורישו. משעמד בדין בשאר קנסות ולא מיפטר תו בהודאה:

יתן לחוד ונתן לחוד. יתן משמע לשון צווי ולעולם ונתן משמע דבר הנתון כבר:

אי הכי. דשאני קנס דאונס ומפתה משאר קנסות דאפילו עמד בדין נמי לאו ממונא הוא:

ת"ל וכחש. בתמיה כלומר מאי איריא דנסיב לה השי"ס לפטורא מוכחש כי היכי דיליף שאר קנסות כלומר מדלא דמי לתשומת יד למיהוי עיקר תחילתו ממון תיפוק ליה דהשתא נמי לאו ממונא הוא דרחמנא אמר ונתן דלא זיכתה לו תורה עד שעת נתינה:

כי איצטריך וכחש. לקנס דאונס ופתוי למילפינהו בהדי שאר קנסות לפטורא מוכחש משום דעיקרון קנס ולא מצוי למילף מונתן:

כגון שעמדה בדין ובגרה. דלרבי שמעון דידה הוא דכי היכי דפליג במתניתין בלא הספיקה לגבות עד שמת האב הכי נמי פליג בלא הספיקה לגבות עד שבגרה דקאמר ת"ק הרי הן של אב ולרבי שמעון הרי הוא של עצמה ואם מתה אחרי כן ירית לה אביה מכח דידה והוי ממון גמור ואע"ג דלא מטא לידה דלגבי דידה לא הוה שאני משאר קנסות דמשעת העמדה בדין ממונא הוא וכי מייטא ירית הוא כל זכות שהיה לה בו הלכך מונתן לא מצוי למיפטרין ונסיב השי"ס מוכחש ומשום דעיקרו קנס:

אי הכי. דבשעמד בדין אוקימתה וכבר נעשה ממון היכי קתני יצאו אלו שהן קנס הא ממון נינהו:

תלמוד לומר: "ומעלה מעלה" (ויקרא ה, כא) - ריבנה.

היכי דמי?

אי דלא עמד בדין - כפילא מי איכא!?

אלא פשיטא: בשעמד בדין.

ומדרישא - בשעמד בדין,

סיפא - נמי בשעמד בדין!

אמר ליה:

יכילנא לשנוויי לך: רישא - בשעמד בדין,

וסיפא - בשלא עמד בדין,

וכולה - רבי שמעון היא.

ושנינוי דחיקי לא משנינן לך.

דאם פן, אמרת לי: ליתני רישא: "רבי שמעון אומר",

או ליתני סיפא: "דברי רבי שמעון"!

אלא: כולה - בשעמד בדין,

ורישא - רבנן,

וסיפא - רבי שמעון,

ומודינא לך לענין קרבן שבועה, דרחמנא פטריה מ"וכחש",

וכי קאמינא: ממון הוי - להורישו לבניו.

איתביה:

"רבי שמעון אומר:

אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב - הרי הן של עצמה."

ואי אמרת: ממון הוי להורישו לבניו - לעצמה אמאי?

דאחין בעי מיהוי!

אמר רבא:

האי מילתא - קשאי בה רבה ורב יוסף עשרין ותרתין שנין, ולא איפרק,

עד דתיב רב יוסף ברישא, ופירקה:

שאני התם, דאמר קרא: **"ונתן האיש השכב עמה לאבי הנערה חמשים קסף"**² (דברים כב, כט),

לא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה.

וכי קאמר רבה: ממונא הוי להורישו לבניו - בשאר קנסות.

אלא מעתה,

גבי עבד, דכתיב: **"כסף שלשים שקלים יתן לאדניו"**³ (שמות כא, לב),

הכי נמי - לא זיכתה תורה לאדון אלא משעת נתינה!?

"יתן" - לחוד,

"ונתן" - לחוד.

אי הכי, **"תלמוד לומר: "וכחש"!"**!

'תלמוד לומר: **"ונתן"** מיבעי ליה!

אמר רבא:

כי איצטריך **"וכחש"** - כגון שעמדה בדין ובגרה ומתה,

דהתם - כי קא ירית אביה, מינה דידה קא ירית.

אי הכי,

"יצאו אלו שהן קנס"!"

ממון הוא!

אמר רב נחמן בר יצחק:

יצאו אלו שעיקרון קנס.

² ונתן האיש השכב עמה לאבי הנערה חמשים קסף ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו

³ אם עבד ינח השור או אמה קסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל

איתביה:

"רבי שמעון פוטר,

שאינו משלם קנס על פי עצמו".

טעמא - דלא עמד בדין,

הא עמד בדין, דמשלם על פי עצמו - קרבן שבועה נמי מיחייב!

רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו:

לדידי, אף על גב דעמד בדין - רחמנא פטריה מ"זכחש",

אלא לדידכו, אודו לי מיהת היכא דלא עמד בדין,

דכי קא תבע - קנסא קא תבע,

ומודה בקנס - פטור!

מגא

ורבנן?

סברי: כי קא תבע - בוששת ופגם קא תבע.

במאי קא מיפלגי?

אמר רב פפא:

רבי שמעון סבר: לא שביק איניש מידי דקין, ותבע מידי דלא קין,

ורבנן סברי: לא שביק איניש מידי דכי מודי ביה לא מיפטר, ותבע מידי דכי מודה ביה מיפטר.

רס"י

שאינו משלם קנס כו'. ואי הוה מודי הוה מיפטר אלמא טעמא דרבי שמעון משום דאי הוה מודי מיפטר הוא והא ליתא אלא כשלא עמד בדין: הי"ג והא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו קרבן שבועה נמי מיחייב: רחמנא פטריה. מקרבן שבועה: מוכחש בעמיתו. שלא פירש בו אלא דברים שעיקרן ממון: ומודה בקנס פטור. והרי לא תבעו אלא קנס לבדו ועליו נשבע וכיון דאי אודי ליה קמן לא משלם כי כפריה נמי לאו ממונא כפריה:

3. מג, א-ב

רס"י

בת הניזונית מן האחין. שכך הוא תנאי כתובה בפרקין (לקמן דף נב:) בן נוקבן דיהוויין ליכי מינאי אינון יהון יתבין בביתו ומיתזנן מנכסיי עד דתלקחון לגוברין:

לאו מדידהו. אלא מתנאי כתובת אמן:

אלמנה ניזונת מנכסי יתומים. דהאי נמי תנאי כתובה הוא בפרקין את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מיגר ארמלותיך:

ומעשה ידיה שלהן. אלמא במקום אב קיימי:

בתו ניחא ליה בהרווחה. שתרויח מעשה ידיה לבד מפרנסתה:

אלמנה אצל הבת. מי שמת והניח אלמנה ובת:

בנכסים מועטין. שאין בהן כדי פרנסת שנים עשר חודש כדאמר בפי' מי שמת בב"ב וקתני הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים:

טעמא דבחי האב. עשתהו וזכה בו האב להורישו לבניו:

הא לאחר מיתת האב. עשתהו הוי לעצמה מדאצטריך לתנא לאשמועינן:

לא בשאינה ניזונת. כגון שלא היו נכסים:

מאי למימרא. דיוקא לא אצטריך לאשמועינן דעשתה לאחר מיתת האב לעצמה ואי לאשמועינן היא גופה דמה שעשתה בחיי האב לאחים פשיטא דהא זכה ביה אב דממונא הוא ולא קנסא:

אפי' למאן דאמר. במסכת גיטין (יב.) פלוגתא:

להעדפה. לעולם לדיוקא דילה איצטריך לאשמועינן דמעשה ידיה לאחר מיתת אב לעצמה ובשאינה ניזונת דלא תימא זכות שזיכתה תורה לאב בבתו ממון הוא להורישו לבנים ודקשיא לך במאי תיתזון הא לא גרעה מעבד עברי כי אצטריך לאשמועינן להעדפה שמעשה ידיה עודף על מזונותיה אצטריך לאשמועינן:

אמר רבא וכי גברא רבה כרב יוסף. דאותבה להא תיובתא לא הוה ידע דאיכא העדפה ומצי לדחויי ולשנויי בשאינה ניזונת ולהעדפה ואפי' אותבה אלא ע"כ רב יוסף טעמא ידע דתיובתא מעלייתא היא והכי קשיא ליה ממתני' אדרב ששת:

בעא מיניה רבי אבינא מרב ששת:
בת הניזונת מן האחין - מעשה ידיה למי?

במקום אב קיימי,

מה התם - מעשה ידיה לאב,

הכא נמי - מעשה ידיה לאחין,

או דלמא:

לא דמי לאב,

התם - מדידיה מיתזנא,

הכא - לאו מדידהו מיתזנא?

אמר ליה:

תניתיה:

"אלמנה - ניזונת מנכסי יתומים,

ומעשה ידיה שלהן."

מי דמי?!

אלמנתו - לא ניחא ליה בהרווחה,

בתו - ניחא ליה בהרווחה!

למימרא: דבתו עדיפא ליה מאלמנתו.

והאמר רבי אבא אמר רבי יוסי:

עשו אלמנה אצל הבת כבת אצל אחין בנכסין מועטין,

מה הבת אצל אחין: הבת - ניזונת,

והאחין - ישאלו על הפתחים,

אף אלמנה אצל הבת: אלמנה - ניזונת,

והבת - תשאל על הפתחים!

לענין זילותא - אלמנתו עדיפא ליה,

לענין הרווחה - בתו עדיפא ליה.

מתיב רב יוסף:

"מעשה ידיה,

ומציאתה:

אף על פי שלא גבתה, מת האב - הרי הן של אחין."

טעמא - דבחי האב,

הא לאחר מיתת האב - לעצמה.

מאי לאו, בניזונת!

לא, בשאינה ניזונת.

אי בשאינה ניזונת - מאי למימרא?

אפילו למאן דאמר: יכול הרב לומר לעבד: "עשה עמי ואיני זנך" -

הני מילי בעבד כנעני, דלא כתיב ביה: "עמך",

אבל עבד עברי דכתיב ביה: "עמך"⁴ (דברים טו, טז) - לא,

כל שכן בתו!

אמר רבה בר עולא:

לא נצרכה אלא להעדפה.

אמר רבא:

גברא רבה כרב יוסף לא ידע דאיכא העדפה, וקמותיב תיובתא?!

⁴ והנה כי ואמר אליה לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך מי טוב לו עמך

רש"י

דקתני. מתניי מציאתה עם מעשה ידיה ולמה לי למתנייה והא לא שייך למיתניי אע"ג שלא גבתה דממאן גבתה:

אלא לאו ה"ק מעשה ידיה כמציאתה. דמה שעשתה בחיי האב לאב ולירשין ומה שעשתה לאחר מיתת האב לעצמה:

מה מציאתה כו'. דמציאתה פשיטא לן דלעצמה דהא אפי' בחיי האב לא זכי בהן אב אא"כ סמוכה על שלחנו כדאמרינן בב"מ (דף יב:.) ומשום איבה דכיון דאינו חייב במזונותיה בחייו כדתנן בפרקין האב אינו חייב במזונות בתו ואי אמרת מציאתה לעצמה תו לא יהיב לה מזונות ולקמן בפירקין נמי אמרי' זכאי במציאתה משום איבה אבל אחין על כרחיהו מתזנא מנכסי האב:

דכתיב והתנחלתם אותם. עבדים כנענים:

זכות בתו. זכות שזיכתה לו תורה בביתו:

ואימא בפתוי הבת וקנסות. דאונס וחבלות הכתוב מדבר אבל מעשה ידיה דמידי דשכיח וחסרי בה ממונא דהא מיתזנא מינייהו אימא דידהו הוי:

צערא דגופא הוא. וצערא לא זכי ליה רחמנא לאב כדתניא בהחובל (בי"ק פז:) בבנו ובבתו הקטנים יעשה להם סגולה:

שפצעה בפניה. דאפחתה מכספא דאי איתיה לאב דיליה הוא דהא יש לו בה מכר:

אמר רב זירא ואמרי לה אמר רבי זירא. הוא רבי זירא הוא רב זירא אלא בבבל מקמי דסליק לארעא דישראל לקמיה דרבי יוחנן ואין סמיכה בבבל הווי קרו ליה רב זירא ובהא שמעתא איכא למי"ד מקמי דסמכוהו אמרה ואיכא למי"ד בתר דסמכוהו אמרה:

אלא אמר רבא:

רב יוסף, מתניתין גופא קשיא ליה, דקתני:

"מעשה ידיה,

ומציאתה:

אף על פי שלא גבתה..."

"מציאתה" - ממאן גביא?

אלא לאו, הכי קאמר:

מעשה ידיה כמציאתה,

מה מציאתה: בחיי האב - לאב,

לאחר מיתת האב - לעצמה,

אף מעשה ידיה נמי: בחיי האב - לאב,

לאחר מיתת האב - לעצמה,

שמע מינה.

איתמר נמי:

אמר רב יהודה אמר רב:

בת הניזונת מן האחין - מעשה ידיה לעצמה.

אמר רב פהנא:

מאי טעמא?

דכתיב: **"והתנחלתם אתם לבניכם אחרים"**⁵ (ויקרא כה, מו),

אותם לבניכם, ולא בנותיכם לבניכם,

מגיד שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו.

מתקיף לה רבה:

ואימא: בפיתוי הבת,

וקנסות,

וחבלות - הכתוב מדבר!

וכן תנא רב חנינא:

"בפתוי הבת,

וקנסות,

וחבלות - הפתוב מדבר".

"חבלות" - צערא דגופא נינהו!

אמר רבי יוסי בר חנינא:

שפצעה בפניה. **מגב,**

אמר רב זירא אמר רב מתנה אמר רב,

ואמרי לה אמר רבי זירא אמר רב מתנה אמר רב:

בת הניזונת מן האחין - מעשה ידיה לעצמה,

דכתיב: **"והתנחלתם אתם לבניכם אחרים"** (ויקרא כה, מו),

אותם לבניכם, ולא בנותיכם לבניכם,

מגיד שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו.

אמר ליה אבימי בר פפי:

שקוד אמרה.

"שקוד" - מנו?

שמואל.

⁵ מד ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבתיכם מהם תקנו עבד ואמה ... מזו והתנחלתם אתם לבניכם אחרים לרשת אהזו לעולם בהם תעבדו

רס"י

שמואל. הוּו קרו ליה שקוד על שום דהלכתא כוותיה בדיני ושוקד על דבריו לאומרם כהלכתא:
הא רב אמרה. לעיל:
רב ששת. דפשיט לעיל בתו מאלמנתו ואמר מעשה ידיה לאחין:

הא רב אמרה!

אימא: אף שקוד אמרה.

אמר מר בר אמרמר לרב אשי:

הכי אמרי נהרדעי:

הלכתא כוותיה דרב ששת.

רב אשי אמר:

הלכתא כוותיה דרב.

והלכתא כוותיה דרב.

4. מג, ב

רפ"י

מתני'

כתובתה של אב. כתובה שהיא גובה משני ארוסין הללו וקסבר יש כתובה לארוסה ובימי נערוֹת וקטנות קאמר:

כתובתה שלה. דמשהשיאה פקעה רשותו ובתר גוביינא אזלינן וגוביינא בתר הכי הוא ולא אזלינן בתר כתיבה לומר הואיל והראשונה נכתבה בעודה ברשות האב תיהוי דאב:
הראשונה של אב. טעמא מפרש בגמרא:

גמ'

תו לא חזיא לאינסובי. דהויא חזקה להיות בעליה מתים ודק תנא במלתיה דלא לינקוט בדרך פורענות:

ואגב אורחיה. דבעי לאגמורין משפט הכתובה ומחלוקת ר' יהודה ורבנן נקט לישנא דידיה למסתם לן כרבי דאמר במס' יבמות (דף סד): נשאת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תנשא דבתרי זמני הויא חזקה:

מתניתין

המאיר את בתו וגרשה,
אידיקה ונתארמלה - כתובתה שלו.
השיאה וגרשה,
השיאה ונתארמלה - כתובתה שלה.
רבי יהודה אומר:
הראשונה של אב.
אמר לו:
משהשיאה - אין לאביה רשות בה.

גמרא

טעמא - דהשיאה וגרשה, השיאה ונתארמלה,
אבל נתארמלה תרי זמני - תו לא חזיא לאינסובי,
ואגב אורחיה קא סתים לן תנא כרבי, דאמר: בתרי זמני הויא חזקה.

5. מג, ב - מד, א

רש"י

דמשעת אירוסין. של בעל הראשון נתחייב לה כתובה וזכה בה אב אבל באירוסין שני לא זכה דמשנשאת לראשון פקעה זכותה מינה:

הואיל וברשותו נכתבין. כתובה הראשונה שהיה לפני הנשואין והלכך בגרה קודם נשואין לא נכתב ברשותו הא דגרסינן נכתבים לשון רבים אמנה ומאתים דכתובה קאי:

ומגבא מאימת גביא. כלומר לענין זכייה דאב דהא חזינן דלאו בטר אירוסין אזלינן אפי' לר"י כדקתני ומודה ר"י במארס את בתו ובגרה כו' אלמא בטר כתיבה אזיל לענין מטרף לקוחות מאימת טרפא ממשעבדי משעת אירוסין דהא מההיא שעתא איחייב בתקנתא דרבנן או דלמא עד שעת כתיבה דהויה מלוה בשטר לא טרפא:

מנה מאתים. דמתקנתא דרבנן מחייב טרפא מזמן אירוסין אם מת או גרשה לאחר נשואין טורפת לקוחות שלקחו מנכסיו מזמן אירוסין ואילך דמההיא שעתא אשתעבד:

ותוספת. שמעלמא היא באה לה לא נשתעבד עד זמן כתיבת הכתובה שקנו מידו וכתב:

אחד זה ואחד זה מן הנשואין. דהיא גופה מחלה לשעבודא קמא ונתרצתה בזמן הכתוב בשטר הכתובה ככל המפורש בה בין עיקר בין תוספת:

אחת של מאתים. והיא מוקדמת דדוקא כסדר נקט:

ואמר רב הונא באתה לגבות מאתים כו'. כלומר אין לה אלא אחד מהן ויפה כחה לגבות איזה שתרצה באתה לגבות מאתים דניחא לה בהכי וכגון שמכר נכסיו בין זמן ראשון לזמן שני דאי מפקא למיגבי בשל שלש מאות נמצאו שטרי הלקוחות קודמין:

גובה. מאתים וטורפת לקוחות מזמן הכתוב:

ואם איתא. דסבר רב הונא חוב ראשון מזמן ראשון ותוספת מזמן שני ה"נ תיגבי מאתים מזמן ראשון ומאה מזמן שני:

כיון דלא כתיב בה. בכתובה שניה:

צביתי ואוסיפית לך תלת מאה אמאתים. ש"מ לא להוסיף על הראשונה בא ולא תגבה השניה אא"כ הראשונה בטלה:

הכא נמי. מדלא כתב ואוסיפית לה מאה אמאתים קמאי אלא כתב זמן שני לכל השלש מאות ולא בלשון מוסיף על השטר הראשון ש"מ אחילתיה לשעבודא קמא ואם באת לגבות שטר השני תגבה מזמן שני אבל גבי תוספת המוסיף בכל כתובות על מנה מאתים כותבין בו ואוסיפית לה על מאי דתקון רבנן הלכך לא אחילתיה לשעבודא קמא וכדקאי קאי:

"רבי יהודה אומר:

הראשונה של אב."

מאי טעמא דרבי יהודה?

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו:
הואיל ומשעת אירוסין זכה בהן האב.

מתיב רבא:

"רבי יהודה אומר:

הראשונה של אב.

ומודה רבי יהודה: במאוס את בתו כשהיא קטנה, ובגרה, ואחר כך נשאת - שאין לאביה רשות בה."

אמאי?

הקא נמי לימא: הואיל ומשעת אירוסין זכה בהן האב!

אלא, אי אתמר, הכי אתמר:

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו:

הואיל ובירשותו נכתבין.

ומיגבא מאימת גביא?

אמר רב הונא:

מנה מאתים - מן האירוסין,

ותוספת - מן הנשואין.

ורב אסי אומר:

אחד זה ואחד זה - מן הנשואין.

ומי אמר רב הונא הכי??!

והאתמר:

הוציאה עליו שתי כתובות, אחת - של מאתים, ואחת - של שלש מאות,

ואמר רב הונא:

באתה לגבות מאתים - גובה מזמן ראשון,

שלש מאות - גובה מזמן שני.

ואם איתא, תיגבי מאתים - מזמן ראשון,

ומאה - מזמן שני!

ולטעמיה,

תיגבי חמש מאות כולם, מאתים - מזמן ראשון,

תלת מאה - מזמן שני!

אלא, חמש מאות - מאי טעמא לא גביא?

כיון דלא כתב לה: "צביתי ואוסיפית לך תלת מאה אמאתים",

הכי קאמר לה: אי מזמן ראשון גביאת - גביא מאתים,

אי מזמן שני גביאת - גביא תלת מאה.

מד, א, הקא נמי - היינו טעמא דלא גביא,

מדלא כתב לה: "אוסיפית לך מאה אמאתים", אחולי אחילתיה לשעבודא קמא.

6. מד, א

רס"י

אמר מר. אדרב הונא קאי דאמר אם באת לגבות מאתים כו' :
שני שטרות. של שדה אחת של מכר או מתנה וכתבן ראובן לשמעון אחד בניסן ואחד בסיון :
ביטל שני את הראשון. ואם כתב לו אחריות וטרפיה ממנו אין גובה אלא מזמן שני וה"נ נימא ראשון בטיל ליה דאחליה לשעבודיה קמא :
דאי מוסיף בה דיקלא. בשטר בתרא :
לתוספת כתביה. ולא לבטולי לקמא אלא דאי מזמן שני אתי למגבי ליקני עיקר ותוספת ואי ניחא ליה בקמא משום דקדים לא ליקני תוספת :
וה"נ הא אוסיף לה. דכתב לה שלש מאות :
ליפות כחו כתביה. ואי נמי לא אוסיף ביה לא ביטל את הראשון אלא דלא ליתו בני מצרא לערעורי עליה דקיימא לן מתנה לית בה משום דינא דבר מצרא :
דינא דבעל חוב. דאי אתי ב"ח וטריף ליה מיניה קבל עליו אחריות בשטר השני דנהדר וניגבי מיניה מעות הכתובים כאן :
מאי טעמא. ביטל :
אודי ליה. בעל השטר שהראשון מזויף היה ונתרצה על האחר לגבות מזמן שני :
אורועי סהדי. החתומים בראשון לרפרם פסולים לרב אחא כשרים :
ולשלומי פירי. שאכל לוקח בין זמן ראשון לזמן שני לרפרם משלם :
ולטסקא. לפרוע מס הקרקע למלך מזמן ראשון לזמן שני לרפרם על המוכר לפרוע לרב אחא על הלוקח לפרוע :

אמר מר:

"אי בעיא - בהאי גביא,
 אי בעיא - בהאי גביא".

לימא פליגא דרב נחמן,

דאמר רב נחמן:

שני שטרות היוצאין בזה אחר זה - ביטל שני את הראשון?

לאו מי איתמר עליה:

אמר רב פפא:

ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה דיקלא - לתוספת כתביה,
 הקא נמי - הא אוסיף לה מידי.

גופא:

"אמר רב נחמן:

שני שטרות היוצאין בזה אחר זה - ביטל שני את הראשון.

אמר רב פפא:

ומודה רב נחמן דאי אוסיף ביה דיקלא - לתוספת כתביה".

פשיטא: ראשון במקר, ושני במתנה - ליפות כחו הוא דכתב ליה,

משום דינא דבר מצרא,

וכל שכן ראשון במתנה, ושני במקר - דאמרין: משום דינא דבעל חוב הוא דכתב כן,

אלא אי שניהם במקר,

שניהם במתנה - ביטל שני את הראשון.

מאי טעמא?

רפרם אמר:

אימר: אודוי אודי ליה.

רב אחא אמר:

אימר: אחולי אחליה לשיעבודיה.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו: אורועי סהדי,

ולשלומי פירי,

ולטסקא.

7. מד, א

כס"י

מאי הוי עלה דכתובה. מאימת
גביא:

מאי הוי עלה דכתובה?

תא שמע:

דאמר רב יהודה אמר שמואל משום **רבי אלעזר ברבי שמעון**:

מנה מאתים - מן האירוסין,

ותוספת - מן הנישואין.

וחכמים אומרים:

אחד זה ואחד זה - מן הנישואין.

והלכתא:

אחד זה ואחד זה - מן הנישואין.

8. מד, א-ב

רש"י

מתני'

וזינתה. באירוסין והיא נערה:
 הרי זו בחנק. ואפי' נתגיירה
 פחותה מבת ג' שנים דבחזקת
 בתולה היא דכי כתיבא סקילה
 בנערה המאורסה בישראל
 כתיבא דכתיב כי עשתה נבלה
 בישראל:
 אין לה לא פתח בית אביה. אי"צ
 להוציאה אל פתח בית אביה:
 ולא מאה סלע. אם נמצא בעל
 שקרן ועדין זוממין דכולה פרשה
 בישראל כתיבא:
 הרי זו בסקילה. בגמרא יליף
 לה:
 הרי היא כבת ישראל לכל
 דבריה. ויש לה פתח בית אב
 ומאה סלעים:
 יש לה אב ואין לה פתח בית אב.
 כגון שאין לו בית ובישראלית
 קמיירי:

גמ'

מנא הני מילי. שהורתה שלא
 בקדושה ולידתה בקדושה
 בסקילה:
 ומתה. וסקלוה כל אנשי עירה
 באבנים ומתה והאי ומתה קרא
 יתירא הוא:
 בישראל. כי עשתה נבלה
 בישראל:

מתניתין

הגיוֹרֹת שְׁנַתְּגִיירָה בְּתָה עִמָּה, וְזִינְתָה - הָרִי זֹו בְּחֻנְקָה,
 אֵין לָהּ: לֹא פֶתַח בֵּית הָאָב,
 וְלֹא מֵאָה סֶלַע.

הֵיטָה הוֹרְתָה שְׁלֹא בְּקִדּוּשָׁה וְלִידְתָה בְּקִדּוּשָׁה - הָרִי זֹו בְּסִקִּילָה,
 וְאֵין לָהּ: לֹא פֶתַח בֵּית הָאָב,
 וְלֹא מֵאָה סֶלַע.

הֵיטָה הוֹרְתָה וְלִידְתָה בְּקִדּוּשָׁה - הָרִי הִיא כְּבַת יִשְׂרָאֵל לְכָל דְּבָרֶיהָ.

יֵשׁ לָהּ אָב, וְאֵין לָהּ פֶתַח בֵּית הָאָב,
 יֵשׁ לָהּ פֶתַח בֵּית הָאָב, וְאֵין לָהּ אָב - הָרִי זֹו בְּסִקִּילָה,
 לֹא נֶאֱמַר: "פֶתַח בֵּית אָבִיהָ"⁶ (דברים כב, כא),
 אֶלָּא לְמַצּוּהָ.

מד, ב גמרא

מנא הני מילי?

אמר ריש לקיש:

דאמר קרא: "ומתה" (דברים כב, כא),
 לרבות הורתה שלא בקדושה ולידתה בקדושה.

אי הכי, מילקא - נמי גילקי,
 ומאה סלע - נמי לשלם!

אמר קרא: "ומתה",
 למיתה נתברתה, ולא לקנס.

ואימא: לרבות הורתה ולידתה בקדושה!

ההיא - ישאלית מעלייתא היא.

ואימא: לרבות הורתה ולידתה שלא בקדושה!

אם כן, "בישראל" מאי אהני ליה?

⁶ והוציאו את הנער אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירה באבנים ומתה מי עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערת הרע מקרבך מסורת הש"ס. גירסת וילנא: אב

9. מד, ב

רש"י

מאן ימאן. במפתה הכתוב מדבר דמצי למיכתב ואם ימאן וכתב ואם מאן ימאן בין אביה קיים וממאן בין שאין אביה קיים והיא ממאנת אלמא אע"ג דכתיב באונס ונתן לאבי הנערה ואונס ומפתה מהדדי גמירי מיחייב קנס איתומה וכי תימא שאני הכא דרבי רחמנא [אבל לגבי מוציא ש"ר לא אתרבאין] הכא נמי לאו יתומה משמע מריבוי אלא דבין היא ובין אביה יכולין לעכב כדאמרינן באלו נערות (לעיל דף לט): ויתומה לא אתרבאי הכא אלא דסבירא ליה לתנא דאביה דקאמר קרא לאו למעוטי יתומה אלא למימרא דקנסה לאביה ולא לעצמה והוא הדין לאביה האמור במוציא שם רע:

הוא מותיב כו'. הא יתומה דקאמר תנא:

בבא עליה ואח"כ נתיממה. ולעולם אבי הנערה למעוטי יתומה בין בקנס בין בהוצאת שם רע:

רבא אמר חייב. המוציא שם רע על היתומה:

מדתני אמי כי הוציא שם רע על בתולת ישראל ולא בתולת גרים. והא בתולת גרים יתומה היא דרחמנא אפקריה לזרעיה דמצרי כשל חמור דכתיב (יחזקאל כג) וזרמת סוסים זרמתם והוא לשון שכבת זרע הזורם כזרם מים ואצטריך קרא למעוטי אי אמרת בשלמא כו':

אמר רבי יוסי בר הנינא:

המוציא שם רע על היתומה - פטור, שנאמר: **"ונתנו לאבי הנערה"**⁷ (דברים כב, יט), פרט לזו שאין לה אב.

מתיב רבי יוסי בר אבין, ואיתימא רבי יוסי בר זבידא:

"ואם מאן ימאן אביה"⁸ (שמות כב, ז),

לרבות יתומה לקנס,

דברי רבי יוסי הגלילי!

הוא מותיב לה, והוא מפרק לה:

בבא עליה ואחר כך נתיממה.

רבא אמר:

חייב.

ממאי?

מדתני אמי:

"בתולת ישראל,"

ולא בתולת גרים."

אי אמרת בשלמא: כי האי גוונא בישראל מיחייב - היינו דאיצטריך קרא למעוטי גרים, אלא אי אמרת: בישראל כהאי גוונא פטור - השתא בישראל פטור, בגרים מיבעיא!?

⁷ וענינו אתו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו
⁸ אם מאן ימאן אביה לתתה לו כסף ישקל כמהר הבתולת

10. מד, ב

רש"י

נערה מלא דבר הכתוב. בכל מקום כתיב נער וכאן כתיב נערה מלא להוציא את הקטנה: אלא כאן נערה נו'. אלא האי דכתיב מלא לא ללמד על עצמו בא ולהוציא את הקטנה דבלאו הך דרשא אמעיטא לה קטנה כדאמרינן דלאו בת עונשין אלא ללמד בא על כל נערה שבתורה שכתובין חסר לומר שאף הקטנה במשמע והכי יליף כאן נערה כאן שאי אפשר בקטנה כתיב מלא הא למדת שכל מקום שנכתב חסר אף הקטנה במשמע כגון באונס ומפתה:

אמר ריש לקיש:

המוציא שם רע על הקטנה - פטור, שנאמר: "ונתנו לאבי הנערה"⁹ (דברים כב, יט), "נערה" מלא דבר הכתוב.

מתקיף לה רב אחא בר אבא:

טעמא דכתיב בה: "הנערה",

הא לאו הכי - הוה אמינא: אפילו קטנה!?

הא פתיב: "ואם אמת היה הדבר הזה לא נמצאו בתולים לנערה.

והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה וסקלוה"¹⁰ (דברים כב, כ-כא),

וקטנה - לאו בת עונשין היא!

אלא: כאן - "נערה",

הא כל מקום שנאמר: "נער" - אפילו קטנה במשמע.

⁹ וענשו אתו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה כי הוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו

¹⁰ מ ואם אמת היה הדבר הזה לא נמצאו בתולים לנערה כא והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירה באבנים ומתה מי עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערת הרע מקרבך

11. מד, ב - מה, ב

רש"י

שלוש מדות. במיתת נערה המאורסה:
באו לה עדים בבית חמיה. לאחר שניסת:
שזינתה בבית אביה. באירוסיין:
סוקלין אותה על פתח בית אביה. דהכי כתיב והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה והאי בבאו עדים בבית חמיה כתיב דהא במוציא שם רע כתיב דמפרש ביה קרא ואקרב אליה אלמא כשניסת:
ראו גידולים שגידלתם. כלומר מבית זה יצאת הנבלה שבו זינתה:
באו לה עדים בבית אביה. קודם שנשאת:
סוקלין אותה על שער העיר. דכתיב כי יהיה נערה בתולה מאורסה וגוי והוצאתם את שניהם אל שער העיר ההיא:
תידון בחנק. כי היכי דאילו זנאי השתא לאו סקילה איכא אלא חנק דכי כתיב סקילה בזינתה נערה כתיב שנאמר כי יהיה נערה בתולה וגוי השתא נמי בחנק דכיון דאשתני גופא בין חטא להעמדה בדין אשתני קטלא לכדהשתא:
הוציא עליה שם רע. שכנסה משבגרה ולא מצא לה בתולים ובא לבי"ד:
הוא אינו לוקה. אם כיחש:
ואינו נותן מאה סלע. דכי כתיב ויסרו אותו מלקות וענשו אותו ממון בנערה כתיב וזה עקימת שפתיו גורמין לו ליענש כדמתרץ לקמן ועקימת שפתיו בבוגרת הואי:
היא. אם אמת היה:
וזוממיה. עדים שהיו מעידים על זנותה ונמצאו זוממין:
מקדימין לבית הסקילה. כלומר ישכימו בבוקר לשם כי אין להם נס והמלטה מן המיתה הזאת:
היא זוממיה ס"ד. אם אמת היה אין שקר:
אלא או היא. אם אמת:
או זוממיה. אם שקר:
לבית הסקילה. אלמא אע"ג דאשתני גופא ואילו זנאי השתא בת חנק היא לא אמרינן אישתני קטלא:
מוציא שם רע קאמרת. לאותובי אסרחה ולבסוף בגרה דתני תנא דאיירי בבאו לה עדים בבית אביה:
שאני. מיתה הבאה על ידי הוצאת שם רע דבעל משנשאת:
דחידוש הוא. ולא אמרינן בה דמשום דאשתני דינא דאי זנאי השתא בת חנק היא נימא אישתני קטלא דהך דזנאי בנערות:
**דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה בעלמא וזינתה בחנק כו'. ותדע דהא בלא בגרה נמי [בלא] הוצאת שם רע ואפי' בנערות אשתני דינא הוא דאילו זנאי השתא חנק הוא דאיכא הואיל ונכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה כדתניא [לקמן] (דף מח:) נערה ולא בוגרת בתולה ולא בעולה מאורסה ולא נשואה מאי לא נשואה אי נימא נשואה ממש היינו ולא בעולה אלא לאו נכנסה לחופה ולא נבעלה אלמא אילו זנאי השתא בת חנק היא:
ואילו מוציא שם רע. עליה השתא וזנאי קודם כניסה לחופה בסקילה אלמא בהוצאת שם רע לא אמרינן דמשום דאשתני דינא אילו זנאי השתא לישתני קטלא הבא ע"י זנות דמעיקרא והילכך כי בגרה נמי וניסת לא אמרינן במוציא שם רע דמשום דאשתני דינא דהשתא אישתני קטלא דמעיקרא:**

המשך רש"י בעמוד הבא

תני שילא:

"שלוש מדות בנערה:

מה, א **באו לה עדים בבית חמיה שזינתה בבית אביה - סוקלין אותה על פתח בית אביה, כלומר: ראו גידולים שגידלתם.**
באו לה עדים בבית אביה שזינתה בבית אביה - סוקלין אותה על פתח שער העיר. סרחה ולבסוף בגרה - תידון בחנק."

למימרא: דכל היכא דאשתני גופא - אישתני קטלא ורמינהי:

"נערה המאורסה שזינתה,

ומשבגרה הוציא עליה שם רע: הוא - אינו לוקה,

ואינו נותן מאה סלע,

היא,

וזוממיה - מקדימין לבית הסקילה!"

"היא זוממיה" סלקא דעתך?!

אלא: או היא,

או זוממיה - מקדימין לבית הסקילה.

אמר רבא:

"מוציא שם רע" קאמרת?!

שאני מוציא שם רע, דחידוש הוא,

דהא נכנסה לחופה ולא נבעלה בעלמא, וזינתה - בחנק, ואילו מוציא שם רע - בסקילה.

אמר ליה רב הונא פריה דרב יהושע לרבא:

דלמא: כי חדית רחמנא - היכא דלא אישתני גופא, אבל היכא דאשתני גופא - לא חדית רחמנא!

אלא אמר רב נחמן בר יצחק:

אישתני ולא אישתני - תנאי היא,

דתנן:

"חטאו עד שלא נתמנו, ונתמנו - הרי הן כהדיוטות.

רבי שמעון אומר:

אם נודע להם עד שלא נתמנו - חייבים,

משנתמנו - פטורים."

מה, ב

אימור דשמעינן ליה לרבי שמעון - אף בתר ידיעה,

דאזיל בתר ידיעה ולא אזיל בתר חטאה - מי שמעתי ליה?!

אם כן, ליייתי קרבן כי דהשתא: משווח - פר,

ונשיא - שעיר!

האמר ליה רבי יוחנן לתנא:

תני: תידון בסקילה.

ואמאי?

"נערה המאורסה" אמר רחמנא, והא בוגרת היא!

אמר רבי אילעא:

אמר קרא: "הנערה",

הנערה שהיתה כבר.

אמר ליה רבי חנניא לרבי אילעא:

אי הכי, מילקא - נמי לילקי,

ומאה סלע - נמי לישלם!

רפ"י

ודלמא כי חדית. כלומר הא ראייה דמייתנין מסתם מוציא ש"ר לכאן לאו ראייה היא לכאן דהתם הוא דאף על גב דאישתני דינא דאילו זנאי השתא לא אישתני קטלא דהא דזנאי מעיקרא משום דלא אישתני גופא הוא וחידוש שחידשה תורה באישתני דינא חדית באישתני גופא לא חדית אבל בגרה אישתני גופא היא ואי בבאו לה עדים בבית אביה אית לך למימר סרחה ולבסוף בגרה בחנק במוציא שם רע נמי משבגרה הוה ליה למיתני חנק:

אלא אמר רב נחמן בר יצחק. הא דתני שילא תידון בחנק הואיל ואישתני גופא אישתני קטלא ותניא אחריתא בסקילה ואע"ג דאישתני גופא לא אישתני קטלא תנאי היא: **אישתני ולא אישתני.** אי אמרינן אישתני קטלא או לא אישתני קטלא תנאי היא:

חטאו עד שלא נתמנו. נשיא ומשוח שאין קרבנם כשל יחיד שהנשיא מביא שעיר ומשוח מביא פר: **הרי הן כהדיוטות.** בכשבה ושעירה שאע"פ שנשתנה גופם לא נשתנה קרבנם:

אם נודע להם עד שלא נתמנו. דהוה ליה ידיעה וחטאה בחד גופא חייבין כהדיוטות:

משנתמנו. דהוה ליה חטאה בשעת קרבן יחיד וידיעה בשעת קרבן נשיא:

פטורין. לגמרי אלמא דמשום דאישתני גופא אישתני קרבן: **אימור דשמעינן ליה כו'. כלומר** ליכא למ"ד הכא אישתני קרבן משום שינויא דגופא מדלא מחייב להו ר"ש לנודע להם משנתמנו לאיתווי כדשתא אלא פטורין לגמרי קאמר וטעמא דידיה משום דבעי ידיעה וחטאה בחד גופא:

דאזיל אף בתר ידיעה. כלומר שעת החטא מחייבתו כשבה ושעת ידיעה מחייבתו שעיר לפיכך אין כאן אחד מכל הקרבנות שחייבתו תורה:

דאזיל בתר ידיעה. דשינוי הגוף: **ולא אזיל בתר חטאה.** כי ההיא דתני שילא תידון בחנק מי שמעת ליה: **אם כן.** דהכי שמעת ליה לייתי כי השתא:

האמר ליה כו'. שינוייה הוא: **לתנא.** דתנא קמיה להא דתני שילא: **הנערה.** והוציאו את הנערה ולא כתב והוציאוה:

שהיתה כבר. ואע"פ שאינה עכשיו: **רחמנא ניצלן מהאי דעתא.** כיחד ממנו טעמו של דבר מפני שתלוי בהבנת הלב כדמפרש לקמן זו מעשיה גרמו לה כו':

אמר ליה:

רחמנא ניצלן מהאי דעתא.

אדרבה,

רחמנא ניצלן מדעתא דידך!

וטעמא מאי?

אמר רבי יצחק בר אבין, ואיתימא רבי יצחק בר אבא:

זו - מעשיה גרמו לה,

וזה - עקימת שפתיו גרמו לו.

"זו - מעשיה גרמו לה", כשהיא זנאי - נערה זנאי,

"וזה - עקימת שפתיו גרמו לו", אימת קא מיחייב? ההיא שענתא,

וההיא שענתא - בוגרת הואי.

12. מה, ב

רס"י

על פתח בית אביה. אם באו עדים משניסות:
 על שער העיר שעבד בה. ואפי' נידון בעיר אחרת:
 שעריך למעלה. כי ימצא בקרבך באחד שעריך וגוי דהא ודאי באותו שער שעבד בו עבירה:
 ונאמר שעריך למטה. והוצאת את האישה ההוא אל שעריך וגוי:
 שעריך. בעבודת כוכבים כתיב (דברים יז) והוצאת את האישה ההוא או את האשה ההיא אשר עשו וגוי:
 גמר פתח מפתח ופתח משער. אסמכתא דרבנן בעלמא כתיב הכא אל פתח בית אביה וכתוב במשכן (במדבר ז) מסך פתח שער החצר מה פתח האמור במשכן שער עמו אף פתח האמור כאן שער עמו והדר גמר האי שער משעריך האמור בעבודת כוכבים:

תנו רבנן:

"נערה המאורסה שזינתה - סוקלין אותה על פתח בית אביה. אין לה פתח בית האב - סוקלין אותה על פתח שער העיר ההיא, ובעיר שרובה גוים - סוקלין אותה על פתח בית דין."

פיוצא בדבר אתה אומר:

העובד עבודה זרה - סוקלין אותו על שער שעבד בו, ובעיר שרובה גוים - סוקלין אותו על פתח בית דין."

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"שעריך"¹¹ (דברים יז, ה) - זה שער שעבד בו. אתה אומר: שער שעבד בו, או אינו אלא שער שניידון בו? נאמר: "שעריך" למטה, ונאמר: "שעריך"¹² למעלה (דברים יז, ב), מה "שעריך" האמור למעלה - שער שעבד בו, אף "שעריך" האמור למטה - שער שעבד בו. דבר אחר: "שעריך" - ולא שערי גוים."

האי "שעריך" - הא אפיקתיה!

אם כן, לימא קרא: "שער", מאי "שעריך"? שמע מינה תרתי.

אשכחן עבודה זרה, נערה המאורסה - מנא לן?

אמר רבי אבהו:

גמר "פתח"¹³ מ"פתח"¹⁴ (במדבר ד, כו), ו"פתח" מ"שער", ו"שער" מ"שעריך".

¹¹ והוצאת את האישה ההוא או את האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך את האישה או את האשה וסקלתם באבנים ומתו
¹² מי ימצא בקרבך באחד שעריך אשר ה' אלהיו נתן לך איש או אשה אשר יעשה את הרע בעיני ה' אלהיו לעבר בריתו
¹³ והוציאו את הנער אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירה באבנים ומתה מי עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערת הרע מקרבך
¹⁴ ואת קלעי החצר ואת מסך פתח שער החצר אשר על המשכן ועל המזבח סביב ואת מיתריהם ואת כל קלי עבדתם ואת כל אשר יעשה להם ועבדו

13. מה, ב - מו, א

רס"י

ללקות. מלקות במוציא שם רע מווסרו אותו:
לוקה מ"מ. בין בעל ובא לב"ד והוציא שם רע ע"י בעילתו ואמר לא מצאתי לבתך בתולים בין לא בעל ובא לבית דין ואמר באו לי עדים שזינתה בבית אביה והרי היא לפניכם:
פלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן. לקמן בשמעתין:
כרבנן. דאמר פרשת מוציא שם רע בין בעל בין לא בעל וכתוב ביה ויסרו וענשו:
כר' אליעזר בן יעקב. דאמר לקמן לא נאמר פרשת מוציא שם רע אלא כשבעל הלכך מאה סלע לא מחייבין ליה אלא כשבעל אבל מלקות דמשום אזהרת לא תלך רכיל (ויקרא יט) הוא לקי ואפילו לא בעל דהא הלך רכיל ואי משום דהוי לאו שאין בו מעשה ר' יהודה לטעמיה דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו במסכת מכות (דף ד:) ובשחיטת חולין (דף פג.).
והוא שבעל. כר' אליעזר בן יעקב וקסבר תנא קמא אליבא דר' אליעזר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ומלקות דמוציא שם רע חידוש הוא ומוסרו אותו נפקא וההוא קרא כשבעל כתיב:
ר' יהודה אומר ללקות לוקה מכל מקום. דמלקות משום אזהרת לא תלך רכיל הוא ולא שאין בו מעשה לוקין עליו:
אמר רב נחמן בר יצחק. לוקה מ"מ דקאמר מכת מרדות דרבנן:
רב פפא אומר. לעולם מלקות ממש ומאי בעל לוקה לא בעל אינו לוקה דקאמר בהך ברייתא ממון דמאה סלע קאמר:
חצי ערכו. לפי שניו דערך קצוב בפרשה לפי השנים:
גזירה חצי ערכו. דמשמע חצי ערך שלם שקצוב לו לפי שנים:
אטו ערך חציו. עלי והאומר ערך חציו עלי או ערך ראשי או לבי עלי נותן ערך שלם דהוה ליה מעריך אבר שהנשמה תלויה בו וגבי ערכין כתיב (ויקרא כז) בערך נפשות שהמעריך אבר שהנשמה תלויה בו נותן קצבה שנתנה בו תורה:

תנו רבנן:

"המוציא שם רע - לוקה,**ונותן מאה סלע.****רבי יהודה אומר:****ללקות - לוקה מכל מקום,****מאה סלע: בעל - נותן,****לא בעל - אינו נותן."**

קא מיפלגי בפלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן,

והכי קאמר:

המוציא שם רע - לוקה,

ונותן מאה סלע, בין בעל,

בין שלא בעל, כרבנן.

רבי יהודה אומר:

ללקות - לוקה מכל מקום,

מאה סלע: בעל - נותן,

לא בעל - אינו נותן, כרבי אליעזר בן יעקב.

איכא דאמרי:

כולה - כרבי אליעזר בן יעקב,

והכי קאמר:

המוציא שם רע - לוקה,

ונותן מאה סלע, והוא שבעל.

רבי יהודה אומר:

ללקות - לוקה מכל מקום.

וסבר רבי יהודה: ללקות - לוקה מכל מקום!?

והתניא:

"רבי יהודה אומר: בעל - לוקה,**לא בעל - אינו לוקה!"**

אמר רב נחמן בר יצחק:

לוקה מפת מרדות מדרבנן.

מו, א **רב פפא אומר:****מאי "בעל - לוקה" דקתני התם?**

ממון.

וקרי ליה לממון 'מלקות'!?

אין,

והא תנו:

"האומר: "חצי ערכי עלי" - נותן חצי ערכו.**רבי יוסי ברבי יהודה אומר:****לוקה ונותן ערך שלם."****"לוקה" - אמאי?**

אמר רב פפא:

לוקה בערך שלם.

מאי טעמא?

גזירה "חצי ערכו" אטו "ערך חציו",

ו"ערך חציו" - הוי ליה אבר שהנשמה תלויה בו.

14. מו, א

רפ"י

ויסרו מויסרו ויסרו מבן. כתיב
הכא ויסרו אותו וכתיב גבי
סורר ומורה ויסרו מה להלן בן
עמו אף כאן בן עמו והיינו ויסרו
דהכא מויסרו דהתם וההוא
ויסרו דהתם מבן שעמו
דלגמריה לבן שעמו על ויסרו
דהכא והדר יליף בן דאייתין
הכא מבן והיה אם בן הכות מה
התם מלקות אף הכא מלקות :

תנו רבנן:

"וענשו אתו"¹⁵ (דברים כב, יט) - זה ממון,
"ויסרו"¹⁶ (דברים כב, יח) - זה מלקות."

בשלמא "וענשו" - זה ממון" - דכתיב: "וענשו אתו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה" (דברים כב, יט),
אלא "ויסרו" - זה מלקות" - מנלן?

אמר רבי אבהו:

למדנו "יסרו" מ"יסרו"¹⁷ (דברים כא, יח),
ו"יסרו" מ"בן" (דברים כא, יח),

ו"בן" מ"בן" - ויהיה אם בן המות הרשע"¹⁸ (דברים כה, ב).

¹⁵ וענשו אתו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה פי הוציא שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו
¹⁶ ולקחו זקני העיר ההוא את האיש ויסרו אותו
¹⁷ פי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם
¹⁸ ויהיה אם בן המות הרשע והפילו השיפט והקרו לפניו קדי רשעתו במספר

15. מו, א

רפ"י

ונשמרת מכל דבר רע. וכל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה:
לכדרבי פנחס. במסכת עבודה זרה: שלא יהרהר ביום ויבא לידי טומאה בלילה דסמיך ליה כי יהיה בך איש וגו':
רף לזה. ורכיל לשון רף לי תהיה:

אזהרה למוציא שם רע - מנלן?

רבי אלעזר אומר:

מ"לא תלך רכיל"¹⁹ (ויקרא יט, טז).

רבי נתן אומר:

מ"ונשמרת מכל דבר רע"²⁰ (דברים כג, י).

ורבי אלעזר, מאי טעמא לא אומר מהאי?

ההוא - מיבעי ליה לכדרבי פנחס בן יאיר,

"ונשמרת מכל דבר רע",

מפאן אומר רבי פנחס בן יאיר:

אל יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה".

ורבי נתן, מאי טעמא לא אומר מהאי?

ההוא - אזהרה לבית דין שלא יהא רף לזה וקשה לזה.

¹⁹ לא תלך רכיל בעמיק לא תעמד על דם רעה אני והנה

²⁰ מי תצא מחנה על אנביה ונשמרת מכל דבר רע

16. מו, א

רש"י

לא אמר לעדים. המעידים על זנותה: שכן בקרקע. לרבי יהודה מהו כיון דמרבית גמר כסף או אוכל בעינן דהו מטלטלין כדכתיב לענין רבית או דלמא לממון הוא דגמר ג"ש ואפי' מקרקעי: על נשואין הראשונים. כנסה ולא הוציא ש"ר וגרשה והחזירה ואחר כך מוציא שם רע לא מצאתי בתולים לנישואין קמאי: ולא ליבם. אין יבם שהוציא שם רע על נישואי אחיו בכלל פרשה זו לטעון טענת בתולים איפשיטא ליה בעיא בתרייתא:

"לא אמר לעדים: 'בואו והעידוני', והו מעידים אותו מאליהו: הוא - אינו לוקה, ואינו נותן מאה סלעים, היא, וזוממיה - מקדימין לבית הסקילה".

"היא וזוממיה" סלקא דעתך?!

אָלָא: או היא, או זוממיה - מקדימין לבית הסקילה.

טעמא - דלא אמר להו, הא אמר להו - אף על גב דלא אגרינהו, לאפוקי מדרבי יהודה, דתניא: "רבי יהודה אומר: אינו חייב עד שישנור עדים".

מאי טעמא דרבי יהודה?

אמר רבי אבהו: אתיא "שימה" "שימה", כתיב הכא: "ושם לה עלילת דברים"²¹ (דברים כב, יד), וכתב התם: "לא תשימון עליו נשך"²² (שמות כב, כד), מה להלן - ממון, אף כאן - ממון.

אמר רב נחמן בר יצחק, וכן תני רב יוסף צידוני בי רבי שמעון בן יוחאי: אתיא "שימה" "שימה".

בעי רבי ירמיה: שָכְרוּן בְּקָרְקַע - מהו? בְּפָחוֹת מְשֻׁה פְּרוּטָה - מהו? שְׁנִיָּהֶם בְּפְרוּטָה - מהו?

בעי רב אשי: הוציא שם רע על הנישואין הראשונים - מהו? על נשואי אחיו - מהו?

פשוט מיהא חדא, דתני רבי יונה: "את בתי נתתי לאיש הזה"²³ (דברים כב, טז), לזה, ולא ליבם.

²¹ ושם לה עלילת דברים והוציא עליה שם רע ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים
²² אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו פנשה לא תשימון עליו נשך
²³ ואמר אבי הנערה אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאה

17. מו, א

רש"י

זינתה מעיקרא יש לה כתובה מנה. קסבר כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה:
כשרי בתולים. עדים שיזימו או יכחישו את אלו ויכשירו את בתך לבתולה גמורה:
כשרי בתולי בתי. עדים המזימין את עדין:

]"תנו רבנן:

"המוציא שם רע - לוקה,

ונוטן מאה סלע.

רבי יהודה אומר:

ללקות - לוקה מכל מקום,

מאה סלע: בעל - נוטן,

לא בעל - אינו נוטן."

קא מיפלגי בפלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן..."].

מאי רבנן,

ומאי רבי אליעזר בן יעקב?

דתניא:

"ביצד הוצאת שם רע?

בא לבית דין ואמר: "פלוני, לא מצאתי לכתך בתולים,"

אם יש עדים שזינתה תחתיו - יש לה כתובה מנה.

"אם יש עדים שזינתה תחתיו - יש לה כתובה מנה"!

בת סקילה היא!

הכי קאמר: אם יש עדים שזינתה תחתיו - בסקילה,

זינתה מעיקרא - יש לה כתובה מנה.

נמצא ששם רע אינו שם רע: הוא - לוקה,

ונוטן מאה סלע, בין בעל,

ובין לא בעל.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

לא נאמרו דברים הללו אלא כשבעל."

בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב, היינו דקתיב: **"ובא אליה ... ואקרב אליה"**²⁴ (דברים כב, יג-יד),

אלא לרבנן, מאי **"ובא אליה ... ואקרב אליה"?**

"ובא אליה" - בעלילות,

"ואקרב אליה" - בדברים.

בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב, היינו דקתיב: **"לא מצאתי לכתך בתולים"**²⁵ (דברים כב, יז),

אלא לרבנן, מאי **"לא מצאתי לכתך בתולים"?**

"לא מצאתי לכתך כשרי בתולים."

בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב, היינו דקתיב: **"ואלה בתולי בתי"** (דברים כב, יז),

אלא לרבנן, מאי **"ואלה בתולי בתי"?**

"ואלה כשרי בתולי בתי."

בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב, היינו דקתיב: **"ופרשו השמלה"** (דברים כב, יז),

אלא לרבנן, מאי **"ופרשו השמלה"?**

אמר רבי אבהו:

פרשו' מה ששם לה.

²⁴ יג כי יקח איש אשה וּבא אליה ושנאה: יד ושם לה עלילת דברים והוצא עליה שם רע ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים:

²⁵ והנה הוא שם עלילת דברים לאמר לא מצאתי לכתך בתולים ואלה בתולי בתי ופרשו השמלה לפני זקני העיר

כדתניא:

"ופרשו השמלה",

מלמד שבאין עדים של זה ועדים של זה ובוררין את הדבר בשמלה חדשה.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

דברים נכתבן - שמלה ממש".

18. מו, א-ב

רס"י

שלא מצינו שחלק הכתוב.
משכבי אשה כתיב שני
משכבותיה שוין לכל
משפט עריות:

ולעונשין,
ולעונשין,

במוציא שם רע חלק. שאם
הביא עדים שנבעלה
ארוסתו שלא כדרכה
ונמצאו זוממין אינו נותן
מאה סלע דלא מצאתי
בתולים כתיב במקום
בתולים:

**אינו חייב עד שיבעול שלא
כדרכה ויוציא שם רע**
בכדרכה. כלומר כשבעל
נאמרו דברים ובעילתו
אפילו היא שלא כדרכה כי
היכי דלא חלק בשאר
עונשין אבל ביאה של זנות
שהוא מוציא לעז עליה
צריך שיאמר על ביאה
כדרכה ולקמן מפרש לה:

אידי ואידי כדרכה בעינן.
כיון דאמר דברים ככתבן
היאך אתה קורא לא
מצאתי לה בתולים אלא
אם כן אמר בעלתיה
כדרכה ומצאתיה בעולה:

שְׁלַח רַבִּי יִצְחָק בַּר רַב יַעֲקֹב בַּר גִּיזְרִי מִשְׁמִייה דְרַבִּי יוֹחָנָן:

אָף עַל גַּב שְׁלֹא מְצִינּוּ בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ שְׁחָלַק הַכֶּתוּב בֵּין בִּיאָה כְּדַרְכָּה לְבִיאָה שְׁלֹא כְּדַרְכָּה לְמַכּוֹת,
וְלְעוֹנְשֵׁין,

אָבֵל מוֹצִיא שֵׁם רַע חֵלֶק:

אִינוּ חַיִּיב עַד שְׂיִבְעוּל שְׁלֹא כְּדַרְכָּה,
וְיוֹצִיא שֵׁם רַע כְּדַרְכָּה.

כְּמָאן?

אִי כְּרַבָּנָן - אָף עַל גַּב דְּלֹא בְּעַל!

מׁוֹב, אִי כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב - אִיִּדִי וְאִיִּדִי כְּדַרְכָּה בְּעֵינָן!

אָלָא שְׁלַח רַב כְּהֵנָּא מִשְׁמִייה דְרַבִּי יוֹחָנָן:

אִינוּ חַיִּיב עַד שְׂיִבְעוּל כְּדַרְכָּה,

וְיוֹצִיא שֵׁם רַע בְּכַדְרָה.

19. מו, ב - מז, א

רש"י

מתני'
האב זכאי בבתו. בקטנות ובנערות:
בקידושיה בכסף. שכסף קידושיה שלו:
ובשטר. שאם קבל שטר אירוסין עליה הרי זו מקודשת:
בביאה. רשאי למוסרה לביאה לשם קידושין:
ומקבל את גיטה. אם נתגרשה מן האירוסין וקודם שבגרה אבל בגרה או ניסת שוב אין לו רשות בה:
ואינו אוכל פירות בחייה. אם נפלו לה קרקעות בירושה מבית אמה אין אביה אוכל פירותיהן אלא עושין לה סגולה:
בחייה. אלא אם כן מתה והוא יורשה:
יתר עליו הבעל. שהוא זוכה גם בכל השנויים למעלה ואוכל פירות מנכסים שנפלו לה בירושה משניסת לו:
וחייב במזונותיה ובפרקונה. אם נשבת שהוא תנאי ב"ד כדתן במתני':
בקבורתה. דאמרינן לקמן קבורתה תחת כתובתה שהכניסה לו מבית אביה והוא יורשה במיתתה:
משני חלילין. להספד קלמיל"ש:

גמ'
בכסף מנלן. דכסף קידושיה לאביה:
אין כסף. באמה העבריה כתיב ובקידושין פריך האי מבעי ליה לגופיה:
אין כסף לאדון זה. בצאתה מרשותו בסימני נערות כדילפינן בקידושין דביוצאה בסימנים משתעי קרא:
אבל יש כסף לאדון אחר. כשיוצאה מרשותו:
ומנו אב. שאין אדון לבת ישראל אלא אביה חוץ מזה שנמכרה לו:
ואימא לדידה הוי. וקרא כי אתא לאשמועינן אתא שהיא נקנית לבעל בקדושי כסף והכי תדרשיה אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ולעולם דידה הוי:
ואימא הני מילי. דאמרה תורה את בתי נתתי שבדו נתינתה:
קטנה דלית לה יד. לקדש עצמה ואע"ג דגבי מוציא שם רע כתיב והחיא נערה הוה דלמא הכי קאמר את בתי נתתי בקטנותה ועתה נערה:

מתניתין

האב זכאי בבתו בקידושיה: בכסף, בשטר, ובביאה.

זכאי: במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה, ומקבל את גיטה, ואינו אוכל פירות בחייה.

נשאת - יתר עליו הבעל, שאוכל פירות בחייה, וחייב: במזונותיה, ובפרקונה, וקבורתה.

רבי יהודה אומר: אפילו עני שבש"אל - לא יפחות משני חלילין ומקוננת.

גמרא

"בכסף".

מנלן?

אמר רב יהודה:

אמר קרא: **"ויצאה חנם אין כסף"**²⁶ (שמות כא, יא), אין כסף לאדון זה, ויש כסף לאדון אחר, ומנו? אביה.

ואימא: לדידה!

השתא, אביה מקבל קידושיה, דכתיב: **"את בתי נתתי לאיש הזה"**²⁷ (דברים כב, טז), אייהי שקלא כספא?!

ואימא: הני מילי קטנה, דלית לה יד,

אבל נערה, דאית לה יד - אייהי תקדש נפשה, ואייהי תשקול כספא!

אמר קרא:

"בנעריה בית אביה"²⁸ (במדבר ל, יז), כל שבח נעורים - לאביה.

ואלא הא דאמר רב הונא אמר רב:

מנין שמעשה הבת לאביה?

שנאמר: **"וכי ימכר איש את בתו לאמה"**²⁹ (שמות כא, ז),

מה אמה - מעשה ידיה לרבה,

אף בת - מעשה ידיה לאביה.

למה לי?

תיפוק ליה מ"בנעריה בית אביה"!

אלא, ההוא - בהפרת נדרים הוא דכתיב.

וכי תימא: גילף מינה,

²⁶ ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף

²⁷ ואמר אבי הנערה אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאה

²⁸ אלה הזקנים אשר צוה יהוה את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעריה בית אביה

²⁹ וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא קצאת העבדים

רפ"י

אלא ההיא בהפרת נדרים כתיב. מסקנא דקושיא היא ולא שינויא הוא:

וכי תימא נילף. כסף קידושיה מקנסה שזיכתה תורה לאב: **מבושת ופגם.** דאמרינן באלו נערות (לעיל מ:) שהוא של אב: **שייך בה.** בידו ליטול ממון ולביישה בבושת זה למוסרה לביאת קידושין למנוול ולמוכה שחין:

אלא. כי פרכת אימא לדידה הכי תשני מסתברא כי קא ממעט קרא יציאתה מרשות אב בקידושין מתורת יציאתה מרשות אדון בסימנין:

יציאה דכוותה קא ממעט. מה כסף דיציאת אדון אי הוה התם כסף דאדון שהיא יוצאה ממנו בעי מהוי כפדיין גרעונה דמגרעת עמו ויוצאה והמותר נותנת לו אף כי קאמר נמי יש כסף ביציאה אחרת דאדון שהיא יוצאה ממנו בעי למהוי ולא לדידה ואי אמרת לדידה הוה לא קא ממעט יציאה דכוותה כך מפורש בשאלתות דרב אחאי גאון ואני שמעתי יציאה דכוותה קא ממעט מה התם נערה אף הכא נערה וקשיא לי אכתי אימא לדידה ובמסכת קדושין פירשתיה בלשון שמועתי ובקושי:

והא לא דמיא. יציאה דקדושין ליציאת אמה העבריה ולא יציאה דכוותה היא:

אכתי מיחסרא מסירה לחופה. ועדיין היא ברשות האב לירושתה ולמעשה ידיה:

נפקא לה מרשותיה. דעד עכשיו היה מיפר לבדו ועתה מיפר בשותפות עם בעלה:

בשטר ובביאה מנלן. דביד אביה לקדשה ולמוסרה על כרחא:

איתקוש הויות להדדי. מה כסף ברשות אביה אף קידושי שטר וביאה ביד אביה וקידושי שטר וביאה דמקדשת בהו ילפינן בקידושין:

משום איבה. דכיון דאינו חייב במזונותיה אי אמרת מציאתה שלה איכא איבה ולא זיין לה תו:

הא דזכי ליה רחמנא לאב למימסרה לחופה. כדכתיב את בתי נתתי כל נתינות שבה במשמע ואותו היום אינה עושה מלאכה היכי מצי כו':

פקעתה. בטילותה:

אלא קטנה לא צריכא קרא. דקשיא לך לעיל אימא הי"מ קטנה דמצי מזבן לה לאו קושיא היא:

ממונא מאיסורא לא ילפינן.

וכי תימא: נילף מקנסא - ממונא מקנסא לא ילפינן!

וכי תימא: נילף מבושת ופגם - שאני בבושת ופגם, דאביה נמי שייך ביה! אלא מסתברא: דכי ממעט רחמנא, יציאה דכוותה קא ממעט.

והא לא דמיא הא יציאה להא יציאה:

התם גבי אדון - נפקא לה מרשותיה לגמרי, יציאה דאב - אכתי מחסרא מסירה לחופה!

מהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה,

דתנן:

"נערה המאורסה - אביה,

ובעלה מפירין לה נדריה".

"שטר וביאה".

מנא לן?

אמר קרא: **"והיתה לאיש אחר"**³⁰ (דברים כד, ב), איתקוש הויות להדדי.

"זכאי במציאתה".

מזא משום איבה.

"במעשה ידיה".

מנלן?

דאמר רב הונא אמר רב:

מניין שמעשה הבת לאב?

שנאמר: **"וכי ימכר איש את בתו לאמה"**³¹ (שמות כא, ז),

מה אמה - מעשה ידיה לרבה,

אף בת - מעשה ידיה לאביה.

ואימא: הני מילי קטנה, דמצי מזבן לה,

אבל נערה, דלא מצי מזבן לה - מעשה ידיה דידה הו!

מסתברא דאביה הו,

דאי סלקא דעתך: מעשה ידיה - לאו דאביה,

אלא הא דזכי ליה רחמנא לאב למימסרה לחופה - היכי מצי מסר לה?

הא קמבטל לה ממעשה ידיה!

פריד רב אחאי:

אימא: דיהיב לה שכר פקעתה,

אי נמי, דמסר לה בלייא,

אי נמי, דמסר לה בשבתות וימים טובים!

אלא, קטנה - לא צריכא קרא,

השתא זבוגי מזבין לה, מעשה ידיה מיבעי!

³⁰ ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר

³¹ וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא פצאת העבדים

אלא כי איצטריך קרא - לנערה.

רס"י

כי איצטריך קרא לנערה. ואע"ג דעיקר קרא בקטנה כתיב מיהו קרא יתירא הוא דכתיב לאמה לאקושי בת לאמה להיקישא דנערה אתיא:

בנעוריה. גבי הפרת נדרים כתיב והכי קאמר בנעוריה ברשות אביה היא וכי תימא הא בהדיא כתיב כי הניא אביה אותה אי לאו האי הוה אמינא בקטנה משתעי:

ומימנע ולא פריק. לפיכך תקנו לו פירות כדאמר לקמן ופירקונה תחת פירות דליכלינהו בעל וכל פדיונה יהי עליו אם רב אם מעט דאי אמרת לינחניהו ויפודה מהם אם תהיה שבויה זמנין דלא מלו והשתא יהיב מדדיה:

כיסא נקיטא. כיס מלא מעות יש לה בסגולה ועד הנה לא נהניתי מהם עתה תפדה את עצמה ואם יחסר אני לא אשלים:

"בהפרת נדריה".

מנלן?

דכתיב: **"בנעוריה בית אביה"**³² (במדבר ל, יז).

"ומקבל את גיטה".

מנלן?

דכתיב: **"ויצאה... והיתה"**³³ (דברים כד, ב), איתקוש יציאה להוייה.

"ואינו אוכל פירות בחייה".

תנו רבנן:

"האב - אינו אוכל פירות בחיי בתו.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר:

האב - אוכל פירות בחיי בתו."

במאי קמיפלגי?

תנא קמא סבר: בשלמא בעל - תקינו ליה רבנן פירי, דאם בן מימנע ולא פריק,

אלא אב - מאי איכא למימר? דמימנע ולא פריק!?

בלאו הכי פריק לה.

ורבי יוסי ברבי יהודה סבר: אב נמי - מימנע ולא פריק,

סבר: כיסא נקיטא עילוה, תיזיל ותפרוק נפשה.

³² אלה החקים אשר צוה יהוה את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה בית אביה

³³ ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר

20. מז, א-ב

רש"י

כתב לה פירות כסות וכלים. פסק לה האב בנדוניתה שתכניס לבעלה מטלטלין כגון פירות תלושין וכסות וכלים וכתבן לה מן האירוסין:
ומתה. באירוסין לא זכה כו'.
לימא בפלוגתא כו'. דמ"ד בעלה יורש נדונייתה מן האירוסין כרבנן דאמרי אם מת הוא גובה את הכל מנה מאתים ותוספת אלמא כתובתה קיימא כאילו נישאת אם מתה איהי נמי ירית איהו נדוניא שאף היא בתוך השטר נכתבה דהכי כתבינן דא נדוניא דהנעלת ליה מבי אבוה כך וכך וצבי ואוסיף לה מדיליה כך וכך:
מ"ד לא זכה כרבי אלעזר. דאמר לא כתב לה כתובה אלא על מנת לכונסה ומנה מאתים דתקון לה רבנן הוא דאית לה איהי נמי לא כתבה לו ודא נדוניא דהנעלת ליה אלא ע"מ חיבת נשואין:
כ"ע כר"א בן עזריה. תרוייהו הנך תנאי דלעיל (תרוייהו) כר"א בן עזריה דפסקינן הלכתא כוותיה לקמן:
מדידה לדידה. מה שחתן פוסק לכלה בכתובתה:

"ניסת - יתר עליו הבעל, שהוא אוכל פירות בחייה".

תנו רבנן:

"כתב לה פירות,

כסות,

וכלים, שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה,

מתה - לא זכה הבעל בדברים הללו.

משום רבי נתן אומר:

זכה הבעל בדברים הללו."

לימא בפלוגתא דרבי אלעזר בן עזריה ורבנן קמיפלגי,

דתנן:

"נתארמלה,

או נתגרשה, בין מן הנשואין,

בין מן האירוסין - גובה את הכל.

רבי אלעזר בן עזריה אומר:

מן הנשואין - גובה את הכל,

ומן האירוסין: בתולה - גובה מאתים,

ואלמנה - מנה,

שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה."

מז,ב

למאן דאמר: לא זכה - כרבי אלעזר בן עזריה,

ומאן דאמר: זכה - כרבנן?

לא, דכולי עלמא - כרבי אלעזר בן עזריה,

מאן דאמר: לא זכה - כרבי אלעזר בן עזריה,

ומאן דאמר: זכה -

עד כאן לא קאמר רבי אלעזר בן עזריה - אלא מדידה לדידה,

שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה,

אבל מדידה לדידה - אפילו רבי אלעזר בן עזריה מודי,

דמשום איחתוני הוא, והא איחתני להו.

21. מז, ב

ר"י

תחת כתובתה. תחת הנדוניה שהכניסה לו והיא כתובה בשטר הכתובה והוא יורש:

תחת פירות. שהוא אוכל מנכסי מלוג שלה כגון נכסים שנפלו לה משניסת או שהיו לה קודם לכן שלא שמאתן לו בנדוניית כתובתה:

דלא מלו. לא יהא בפירות כדי פרקונה והשתא כי אכלינהו ולא ידע כמה הוה פריק לה מדיליה דהכי תיקון דאיהו אכיל בין רב בין מעט והוא פריק כל כמה דהוי:

ואיפוך אנא. מזונות תחת פירות ופרקונה תחת מעשה ידיה ונפקא מינה דאי אמרה איני ניוזנית ואיני עושה לא כלום קאמרה:

מזונות ומעשה ידיה מצוין. שבוייה ואשה שיש לה נכסי מלוג לא שכיחי:

**"תיב: במזונותיה,
ובפרקונה,
וקבורתה."**

תנו רבנן:

**"תיקנו מזונותיה - תחת מעשה ידיה,
וקבורתה - תחת כתובתה,
לפיכך בעל אוכל פירות."**

"פירות" - מאן דכר שמייהו?

חסורי מחסרא, והכי קתני:
**"תיקנו מזונותיה - תחת מעשה ידיה,
ופרקונה - תחת פירות,
וקבורתה - תחת כתובתה,
לפיכך בעל אוכל פירות."**

מאי "לפיכך"?

מהו דתימא: מיכל לא נכלינהו,
אנחיי ננחינהו,
דאם כן מימנע ולא פריק,
קמשמע לן: דהא עדיפא,
זימנין דלא מלו ופריק לה מדידיה.

ואיפוך אנא!

אמר אביי:

תיקנו מצוי - למצוי,
ושאינו מצוי - לשאינו מצוי.

22. מז, ב - מז, א

רפ"י

עונה האמורה בתורה. כאן נאמרה עונת תשמיש ולקמן (דף סא:) תנן אימת היא עונה: **לפום שארה**. זקינה קשה לה משאוי ואינה יכולה לסבול בגדים רחבים וילדה צריכה **לפום עונתה**. לפי העת אם חמה אם צנה: **חדשים**. חמים הם יותר מן השחקים:

אמר רבא:

האי תנא סבר: מזונות - מדאורייתא,

דתניא:

"**שארה**"³⁴ (שמות כא, י) - אלו מזונות,וכן הוא אומר: **"ואשר אכלו שאר עמי"**³⁵ (מיכה ג, ג)."**כסותה**" - במשמעו."**ענתה**" - זו עונה האמורה בתורה,וכן הוא אומר: **"אם תענה את בנותי"**³⁶ (בראשית לא, ו).

רבי אלעזר אומר:

"**שארה**" - זו עונה,וכן הוא אומר: **"איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה"**³⁷ (ויקרא יח, ו)."**כסותה**" - במשמעו."**עונתה**" - אלו מזונות,וכן הוא אומר: **"ויענה וירעבה"**³⁸ (דברים ח, ג).מח, א **רבי אליעזר בן יעקב אומר:**"**שארה כסותה**" - לפום שארה תן כסותה,

שלא יתן לה: לא של ילדה לזקינה,

ולא של זקינה לילדה.

"**כסותה וענתה**" - לפום עונתה תן כסותה,

שלא יתן: חדשים בימות החמה,

ולא שחקים בימות הגשמים.

תני רב יוסף:

"**שארה**" - זו קרוב בשר,

שלא ינהג בה מנהג פרסיים שממששין מסותיהן בלבושיהן.

מסייע ליה לרב הונא,

דאמר רב הונא:

האומר: "אי אפשר אלא אני בכגדי והיא בכגדה" - יוציא ונותן כתובה.

³⁴ אם אחרת יקח לו שארה כסותה וענתה לא יגרע

³⁵ ואשר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם הפשיטו ואת עצמתיהם פצחו ופרשו פאשר בסיר וכבשר בתוך קלחת

³⁶ אם תענה את בנותי ואם תקח נשים על בנותי אין איש עמנו ראה אלהים עד ביני ובינך

³⁷ איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני והנה

³⁸ ויענה וירעבה ויאכלה את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבתיה למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יהנה יחנה האדם

23. מה, א

רש"י

"רבי יהודה אומר: אפילו עני שבשראל - לא יפחות משני הלילין ומקוננת".

דאורחה. דרך בנות משפחתה בכך:
מאי טעמא דתנא קמא. דאמר לא צריך:
אורחיה. לבנות משפחתו עושין כן:
עולה עמו ואינה יורדת עמו. מבעולת בעל נפקא לן בעלייתו של בעל ולא בירידתו של בעל בפרק אע"פ (שם).
ה"מ מחיים. כגון הוא אומר להניק את בנה והיא אומרת שלא להניק ודרך בנות משפחתה להניק בניהם ולא דרך משפחתו:

מקלל: דתנא קמא סבר: הני לא. היכי דמי?

אי דאורחה - מאי טעמא דתנא קמא דאמר: לא? ואי דלאו אורחה - מאי טעמא דרבי יהודה?

לא צריכא, כגון דאורחיה דידיה ולא אורחה דידיה. תנא קמא סבר: כי אמרינן: "עולה עמו, ואינה יורדת עמו" - הני מילי מחיים, אבל לאחר מיתה - לא. ורבי יהודה סבר: אפילו לאחר מיתה.

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: הלכה כרבי יהודה.

24. מה, א

רש"י

ודבר אחר. לקמן מפרש:
 זנין. מזונות:
 מפרנסין. לבוש וכסות:
 אבל לא בניו ובנותיו. שאינו חייב
 במזונותיהן בחייו:
 ולא שאני לך כו'. יוצא מן
 המקום לדעת היה בידו לצוות
 על מזונות בניו ובנותיו ואשתו
 ולא צוה גילה דעתו שאינו רוצה
 לזון הילכך אשתו דמחייב לה
 בתנאי כתובה אשתעבוד ניכסיה
 בניו ובנותיו לא אבל נשתטה
 דיצא מן העולם שלא לדעת
 מסתמא ניחא ליה שיוזנו בניו
 ובנותיו משלו:
 תכשיט. בשמים של אבקת רוכל
 שהנשים מתקשטות בהם:
 מ"ד תכשיט. לא יהבינן לאשתו
 כ"ש שאין עלינו לעשות צדקה
 מנכסיו ואמתניתא קיימי:
 לא ניחא ליה דתינוול. אע"פ
 שלא צוה בלכתו עבדינן ולא
 נראה דאדמר עוקבא קיימי
 דאמר מי שנשתטה יורדין
 לנכסיו וזנין כו' וד"א ואיפכא
 גרסינן מ"ד צדקה כ"ש תכשיט
 ומ"ד תכשיט אבל צדקה לא
 התם היינו טעמא דלא ניחא ליה
 דתינוול:
 לפי כבודו ולא לפי כבודה.
 בתמיה מידי דאורחה ולא
 אורחיה מי לא בעי למיעבד לה
 הא ודאי אינה יורדת עמו ואפילו
 למאן דלית ליה עולה עמו לאחר
 מיתה אינה יורדת אית ליה:
 האומר. בשעת מיתתו:
 אם מתה אשתו כו' שומעין לו.
 דכיון דהוא מת בחייה והיא
 גובה כתובתה אינו חייב לקבורה
 דתנן (לקמן דף צח:) יורשיה
 יורשי כתובתה חייבין
 בקבורתה:
 נכסי קמי יתמי רמו. ופשיטא
 דאין קבורתה עליהם:
 אל תקברוהו מנכסיו. אלא מן
 הצדקה:

ואמר רב חסדא אמר מר עוקבא:

מי שנשתטה - בית דין יורדין לנכסיו,

וזנין ומפרנסין את אשתו,

ובניו ובנותיו,

ודבר אחר.

אמר ליה רבינא לרב אשי:

מאי שנא מהא דתניא:

"מי שהלך למדינת הים,

ואשתו תובעת מזונות - בית דין יורדין לנכסיו,

וזנין ומפרנסין את אשתו,

אבל לא בניו ובנותיו,

ולא דבר אחר?"

אמר ליה:

ולא שאני לך בין יוצא לדעת ליוצא שלא לדעת!?

מאי "דבר אחר"?

רב חסדא אמר:

זה תכשיט.

רב יוסף אמר:

צדקה.

מאן דאמר: תכשיט - כל שכן צדקה,

מאן דאמר: צדקה - אבל תכשיט יהבינן לה,

דלא ניחא ליה דתינוול.

אמר רב חייא בר אבין אמר רב הונא:

מי שהלך למדינת הים, ומתה אשתו - בית דין יורדין לנכסיו,

וקוברין אותה לפי כבודו.

"לפי כבודו", ולא לפי כבודה!?

אימא: אף לפי כבודו.

הא קא משמע לן:

"עולה עמו, ואינה יורדת עמו" - ואפילו לאחר מיתה.

אמר רב מתנה:

האומר: "אם מתה, לא תקברוהו מנכסיו" - שומעין לו.

מאי שנא פי אמר - דנפלי נכסי קמי יתמי,

פי לא אמר נמי - נכסי קמי יתמי רמו!

אלא: האומר: "אם מת הוא, לא תקברוהו מנכסיו" - אין שומעין לו,

לאו כל הימנו שיעשיר את בניו ויפיל עצמו על הציבור.

25. מה, א-ב

ר"י

מתני'

לעולם היא ברשות האב. ואם בת ישראל מאורסה לכהן היא אינה אוכלת בתרומה וזכאי בה ככל זכות אב בבתו:
 לרשות הבעל לנשואין. כלומר שתכנס לחופה לשם נשואין שתהא מסורה לרשות הבעל:
 מסרו שלוחי האב. שהיה האב משלחה לו ע"י שלוחיו ופגעו בשלוחי הבעל ומסרוה להם:

גמ'

ממשנה ראשונה. בפרק אע"פ: הגיע זמן. שנים עשר חדש לבתולה משתבעה הבעל להכין עצמה לנשואין ולא למנה שלשים יום:
 ולא נישאו. כגון שעכב החתן או אונס שלו:
 ואוכלות בתרומה. אם בת ישראל מאורסת לכהן היא:

מתניתין

לעולם היא ברשות האב, מה, ב עד שתפנס ^ לרשות הבעל לנשואין.

מסר האב לשלוחי הבעל - הרי היא ברשות הבעל.
 הלך האב עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל - הרי היא ברשות האב.
 מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל - הרי היא ברשות הבעל.

גמרא

מאי "לעולם"?

לאפוקי ממשנה ראשונה, דתנן:
 "הגיע זמן ולא נישאו - אוכלות משלו, ואוכלות בתרומה", קא משמע לן: "לעולם".

26. מה, ב

רש"י

מסירתה לכל. ליורשה וליטמא
לה ולמעשה ידיה ולכל דבר איש
באשה קיימא מסירת שלוחים
במקום חופה:

חוץ מאכילת תרומה. דטעמא
דידה משום סימפון כדלקמן
בפרק אע"פ (דף נו:) ואכתי
איכא למיחש להכי שמא ימצאו
בה מומין והיו קידושיה
ונישואיה טעות:

ורב אסי אמר אף לתרומה.
קסבר הא דאמור רבנן ארוסה
לא תאכל בתרומה משום שמא
ימזגו לה כוס בבית אביה
ותשקה לאחיה ולאחיותיה
והשתא דאין אחיה ואחיותיה
אצלה שרי:

לעולם היא ברשות האב.
ואוקימנא דהאי לעולם משום
אכילת תרומה נקט לה וקתני עד
שתכנס לחופה:
אמר להו רב. לתלמידו ובנו:

לא תיזלו בתר איפכא. לא
תשיבו בבית המדרש ממשנה
הנהפכת לשני צדדים שיוכל
המתרץ לתרץ משמעה אחר
דבריו:

שמואל אמר לירושתה. הוא
דמהניא מסירה שאם מתה
בדרך בעל יורש נדונייתה דאע"ג
דאמר מר (לקמן דף נג.) אשתו
ארוסה מתה אינו יורשה הכא
כיון דמסרה אחולי אחיל אב
מהשתא מחמת קירוב נישואין
אבל לתרומה ולהפרת נדריה
שלא בשותפות ולמציאתה
דאינה אלא משום איבה ואכתי
ליכא למיחש להכי לא מהניא
מסירה כי חופה:

לכתובתה. הוא דמהניא מסירה
והשתא קא בעי הש"ס
למילתיה:

מאי היא דאם מתה ירית. בעל
את הנדוניא שפסק לה האב:

לומר כתובתה מאחר מנה.
לשויה אלמנה מן הנשואין שלא
תיקנו לה חכמים אלא מנה מן
הכונסה אחרי כן:
הלך האב כו'. אין מסירתו
מסירה:

ונכנסה עמו. עם בעלה ללון
כשאר לינה בדרך בעלמא ולא
לשם נשואין:

שכתובתה. מטלטלין שייחד
אביה לנדונייתה:

במה דברים אמורים. שמסירתה
לשלוחים הוה נשואין:

ליורשה. להא מילתא לחודא
הוא דהויא נשואין:

תיובתא דכולהו. הנך דפליגי
אדשמואל:

"מסר האב לשלוחי הבעל - הרי היא ברשות הבעל.

הלך האב עם שלוחי הבעל,

או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל - הרי היא ברשות האב.

מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל - הרי היא ברשות הבעל."

אמר רב:

מסירתה - לכל,

חוץ מתרומה.

ורב אסי אמר:

אף לתרומה.

איתיביה רב הונא לרב אסי,

ואמרי לה חייא בר רב לרב אסי:

"לעולם היא ברשות האב, עד שתכנס לחופה!"

אמר להו רב:

לאו אמינא לכו: לא תיזלו בתר איפכא!?

יכול לשנויי לכו:

מסירתה - זו היא פניסתה לחופה.

ושמואל אמר:

לירושתה.

ריש לקיש אמר:

לכתובתה.

"כתובתה" - מאי היא?

דאי מתה - ירית לה.

היינו דשמואל!

אמר רבינא:

לומר: כתובתה מאחר - מנה.

רבי יוחנן ורבי חנינא דאמרי תרנויהו:

מסירתה - לכל,

אף לתרומה.

מיתבי:

"הלך האב עם שלוחי הבעל,

או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל,

או שהיתה לה חצר בדרך ונכנסה עמו ללון,

אף על פי שכתובתה בבית בעלה, מתה - אביה יורשה.

מסר האב לשלוחי הבעל,

או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל,

או שהיתה לו חצר בדרך ונכנסה עמו לשום נישואין,

אף על פי שכתובתה בבית אביה, מתה - בעלה יורשה.

במה דברים אמורים:

לירושתה,

אבל לתרומה - אין אשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה."

תיובתא דכולהו!

תְּיֹבְתָא.

כ"י

הא סתמא. אם נכנסה ושהתה עמו סתם אמרינן נשואין נינהו וזו היא כניסת חופתה ואע"פ שלא נבעלה הוי נשואין:
סתמי סתמי קתני. הא דקתני נכנסה עמו ללון לא שפירשה ללון אני נכנסת ולא לשם נשואין והא דקתני נכנסה עמו לנשואין לא שפירשה לנשואין אני נכנסת אלא זו וזו שנכנסה סתם ותנא הוא דקאמר דהיכא דחצר שלה סתם כניסתה לא לנשואין הן אלא ללון והיכא דחצר שלו סתם כניסתה לשם נשואין:

הָא גּוּפָא קְשִׁיא:

אָמַרְתָּ: "נְכַנְסָה עִמּוֹ לְלִין",

טַעֲמָא - דְּלִין,

הָא סְתָמָא - לְשֵׁם נִישׁוּאִין.

אִימָא סִיפָא: "נְכַנְסָה עִמּוֹ לְשֵׁם נִישׁוּאִין",

הָא סְתָמָא - לְלִין!

אָמַר רַב אֲשִׁי:

סְתָמִי סְתָמִי קְתָנִי,

סְתָם חָצַר דִּידָהּ - לְלִין,

סְתָם חָצַר דִּידָהּ - לְנִישׁוּאִין.

27. מה, ב - מט, א

רפ"י

הרי זו בחנק. כנשואה ולא בסקילה כארוסה:

ואימא פרט לכשנכנסה לחופה ולא נבעלה. דייך אם מיעטת כגון זו דלא תימא נערה בתולה כתיב גבי סקילה והא אכתי בתולה הואי אבל זו שאף לחופה לא נכנסה לא מיעטה הכתוב ואכתי בית אביה קרינא ביה: **חופה.** בלא בעילה בהדיא כתיבא דלאו בסקילה היא וכי איצטריך האי למסירה: **איילמא נשואה ממש.** שנכנסה לחופה ונבעלה:

הכי גרסינן ואימא היכא דהדרא לבי נשא תהדר למילתא קמייתא. מי הואי כמי שלא נמסרה בעיא בעלמא היא ואינה קושיא כל כך אלא דקתני מתניי הרי היא ברשות הבעל ומשמע ואפי' חזרה מן הדרך לבית אביה כבר יצאה מרשות האב וכיון דלא נפקא לן מסירת שלוחין אלא מקרא יתירא דבית אביה אימא היכא דהדרא בית אביה קרינן ביה ואם זינתה תהא בסקילה:

כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל. דלא הדרא למילתא קמייתא למיהוי כמי שלא נמסרה:

מה תלמוד לומר. למה הוצרך לכתוב יקום עליה וכי מי יפר לה והלא לא נאמרו מפירים אלא אביה בבתו עד שלא ניסת ובעלה משניסת וזו שנתארמלה משניסת מוצאת מכלל אב ומכלל בעל:

אלא הרי שמסר כו'. כלומר לא בא הכתוב לאלמנה ולגרופה מן נשואין דהא כתיב בה אם בית אישה נדרה אישה יפירונו והרי אין אישה קיים אלא לאלמנה עי' מסירת שלוחין שעד עכשיו לא פירשו לך הכתובים אלא משפט נודרת בבית אביה ומשפט נודרת בבית אישה וזו שנדרה בדרך משמסרה לשלוחין אין אני יודע היאך אני קורא בה אם בית אביה אם בית אישה לפיכך בא כתוב זה ולמדך שלא תקרא לה בית אביה אלא בית אישה ולא נתרקנה רשות לאב במיתתו של בעל ושוב אינו יכול להפר אלמא לא הדרא למילתא קמייתא דאילו נתארמלה מן האירוסין עד שלא נמסרה לשלוחין תנן במסכת נדרים (דף ע.) מת הבעל נתרקנה רשות לאב וילפינן לה מקראי:

אף אנן נמי תנינא. במתניתין כי ההיא ברייתא דתניא לעיל הרי זו בחנק:

מאורסה ולא נשואה. נכנסה לחופה ואע"פ שלא נבעלה דאי נבעלה הא תנא ליה בתולה:

נכנסה לרשות הבעל בעלמא. תנן ולא תנן בה נכנסה לחופה:

תנא:

"מסר האב לשלוחי הבעל, וזינתה - הרי זו בחנק."

מנא הני מילי?

אמר רבי אמי בר המא:

אמר קרא: **"לזנות בית אביה"**³⁹ (דברים כב, כא), פרט לשמסר האב לשלוחי הבעל.

ואימא: פרט שנכנסה לחופה ולא נבעלה!

אמר רבא:

אמר לי אמי: חופה - בהדיא כתיבא: **"מי יהיה נערה בתולה מארשה לאיש"**⁴⁰ (דברים כב, כג),

"נערה" - ולא בוגרת,

"בתולה" - ולא בעולה,

"מארשה" - ולא נשואה."

מאי "נשואה"?

איילמא: נשואה ממש - היינו **"בתולה" - ולא בעולה!** אלא לאו, שנכנסה לחופה ולא נבעלה.

מט, א ואימא: היכא דהדרא לבי נשא - הדרא למילתא קמייתא!

אמר רבא:

ההוא - כבר פסקה תנא דבי רבי ישמעאל,

דתנא דבי רבי ישמעאל:

"וזנדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה" (במדבר ל, י).

מה תלמוד לומר?

והלא מוצאת מכלל אב, ומוצאת מכלל בעל!

אלא, הרי שמסר האב לשלוחי הבעל,

או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל,

ונתארמלה בדרך או נתגרשה - היאך אני קורא בה: בית אביה של זו,

או בית בעלה של זו?

אלא לומר לך: כיון שיצאה שעה אחת מרשות האב - שוב אינו יכול להפר.

אמר רב פפא:

אף אנן נמי תנינא:

"הבא על נערה המאורסה - אינו חייב עד שתהא: נערה,

בתולה,

מאורסה,

והיא בבית אביה."

בשלמא: **"נערה" - ולא בוגרת,**

"בתולה" - ולא בעולה,

"מאורסה" - ולא נשואה,

"בבית אביה" - למעוטי מאי?

לאו, למעוטי מסר האב לשלוחי הבעל.

אמר רב נחמן בר יצחק:

אף אנן נמי תנינא:

"הבא על אישה איש,

כיון שנכנסה לרשות הבעל לנשואין, אף על פי שלא נבעלה,

הבא עליה - הרי זה בחנק."

"נכנסה לרשות הבעל" בעלמא,

שמע מינה.

³⁹ והוציאו את הנערה אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירָה כאַבנים וּמְתָהּ מִי עֲשֵׂתָהּ וְנָלָה בִּישְׂרָאֵל לְזִנוּת בֵּית אֲבִיהָ וְעֵבֶרֶת הָרַע מִקִּרְבָּהּ

⁴⁰ מִי יִהְיֶה נַעֲרָה בְּתוּלָה מֵאַרְשֵׁהּ לְאִישׁ וּמִצָּאָה אִישׁ בְּעִיר וְשָׂכֵב עִמָּהּ

28. מט, א-ב

רש"י

מתני'
האב אינו חייב במזונות בתו.
 בחייו ובגמ' מפרש אמאי נקט בתו :
זה מדרש דרש ר' אלעזר ב"ע.
 ביום שמנוהו נשיא :
בכרם ביבנה. על שם שהיו יושבין שורות שורות ככרם :
הבנים יירשו והבנות יזונו. שתי תקנות תקנו ב"ד בתנאי כתובה הבנים יירשו כתובת בנין דכרין דתנן במתניתין (לקמן דף נב:) בנין דכרין דיהויין ליכי מיטאי אינון ירתון כסף כתובתך יתר על חולקהון דעם אחוהון והיינו הבנים יירשו כתובת בנין דכרין ולקמן בשמעתין מפרשינן לה מאי היא :
והבנות יזונו. בנן נוקבין די יהויין ליכי מיטאי אינון יהוין יתבן בבית ומיתזון מנכסי עד דתיבגרון או עד דתלקחון לגוברין :
מה הבנים אין יורשין. כתובת אמן אלא לאחר מיתת אביהן דהא אינון ירתון תנן והכי מפרש לה ביש נוחלין דהאי הבנים יירשו אכתובת בנין דכרין קאי :

גמ'
חובה לזון הבנות. תנאי כתובה הוא :
אין נזונין. אפילו מצוה אין כאן :
האמר בנים נמי מצוה. ולא חובה :
אפילו מצוה ליכא. לא בבנים ולא בבנות :
איבעית אימא רבי מאיר והכי קאמר כו'. כלומר בתו דנקט לאו למידק הא בנו חייב אלא משום דרבי מאיר עדיף ליה בנו אי נקט אינו חייב במזונות בנו הוה אמינא בנו הוא דחובה ליכא מצוה איכא אבל בתו אפילו מצוה ליכא להכי תנא אינו חייב בבתו למימרא דמצוה מיהא איכא והיי' לבנו דחובה מיהא ליכא :
דאפי' בתו. דקילא דלא עסקא באורייתא :

מתניתין

האב - אינו חייב במזונות בתו.
זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים בנרם ביבנה:
הבנים - יירשו,
והבנות - יזונו,
מה הבנים - אינון יורשין אלא לאחר מיתת האב,
אף הבנות - אין יזונו אלא לאחר מיתת אביהן.

גמרא

במזונות בתו - הוא דאינו חייב,
 הא במזונות בנו - חייב.

בתו נמי, חובה - הוא דליכא,
 הא מצוה - איכא.

מני מתניתין?

לא רבי מאיר,
 לא רבי יהודה,
 ולא רבי יוחנן בן ברוקא.
 דתניא:

"מצוה לזון את הבנות,
 קל וחומר לבנים,
 דעסקי בתורה"⁴¹,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

מצוה לזון את הבנים,
וקל וחומר לבנות,
 משום זילותא.

רבי יוחנן בן ברוקא אומר:

חובה לזון את הבנות לאחר מיתת אביהן,
אבל בחיי אביהן - אלו ואלו אינון יזונין."

מני מתניתין?

אי רבי מאיר - הא אומר: בנים מצוה!

אי רבי יהודה - הא אומר: בנים נמי מצוה!

אי רבי יוחנן בן ברוקא - אפילו מצוה נמי ליכא!

איבעית אימא: רבי מאיר,

איבעית אימא: רבי יהודה,

איבעית אימא: רבי יוחנן בן ברוקא.

איבעית אימא: רבי מאיר,

והכי קאמר:

"האב - אינו חייב במזונות בתו",

והוא הדין לבנו.

הא מצוה בבתו - איכא,

קל וחומר לבנים.

והאי דקתני: "בתו",

מטב, הא קא משמע לן⁴¹ דאפילו בתו, חובה - הוא דליכא,

הא מצוה - איכא.

ואיבעית אימא: רבי יהודה,

⁴¹ על פי דברי הרשב"ם (בבא בתרא דף קמא.).

"דעסקי באורייתא, ולא ליתולו - פירוש הוא ואינו מן הברייתא". וכן בהמשך הברייתא.

רש"י

ואידי דתנא בנות כו'. לא
גרסינן דתנא דהא לא תני ליה
במתניי אלא הי"ג ואידי דבנות
לאחר מיתת אביהן חובה כו' :

והכי קאמר:

"האב - אינו חייב במזונות בתו",

וכל שכן לבנו.

הא מצוה בבנו - איכא,

וקל וחומר לבנות.

והא דקתני: **"בתו",**

הא קא משמע לן: דאפילו בתו - חובה ליכא.

ואיבעית אימא: רבי יוחנן בן ברוקא,

והכי קאמר:

"אינו חייב במזונות בתו",

והוא הדין לבנו,

והוא הדין דאפילו מצוה נמי ליכא,

ואידי דבנות לאחר מיתת אביהן חובה - תנא נמי: **"אינו חייב".**

29. מט, ב

רש"י

באושא התקינו. כשישבו סנהדרי גזית באושא שהיא אחת מעשר גליות שגלתה סנהדרין כדאמר בר"ה (דף לא.):
כשהן קטנים. עד שיביאו שערות:
תא שמע. דלית הלכתא כוותיה אלא מימר אמרינן ליה ואולי יכלכלם ויזון אבל מיכף לא כייפינן:
יארוד. תנין מעון תנים מתרגמינן מדור יארודין (ירמיהו ט) והוא אכזרי על בניו:
יארוד ילדה ואבני מתא שדיא. התנין הוליד תולדותיו והטיל פרנסתן על בני העיר:
כפו ליה אסיתא. כפו מכתשת על פיה ויעמוד זה על גב שוליה בגובה שישמעו קולו ויכריז על עצמו שהוא רע מן העורבים דעורבא בעי בני וההוא גברא לא בעי בני ואית דמפרשי שליח צבור יעמוד עליה ויאמר כן על אותו האיש:
לבני עורב אשר יקראו. אלמא לא זיין להו:
אוכמי. כשגדל משחיר והאם והאב אוהבין אותן אבל מתחילתן לבנים ושונאין אותן:
ולא אמרן. דלא כפינן:
אלא דלא אמיד. שאינו עשיר:
בעל כרחו. לא יהא אלא צדקה בעלמא ואפי' אינן בניו:
כי הא דרבא כפייה. על הצדקה:

אמר רבי אילעא אמר ריש לקיש משום רבי יהודה בר חנינא:
 באושא התקינו:
 שיהא אדם זן את בניו ואת בנותיו כשהן קטנים.

איבעיא להו:
 הלכתא כוותיה, או אין הלכתא כוותיה?

תא שמע:
 כי הוה אתו לקמיה דרב יהודה, אמר להו:
 יארוד ילדה, ואבני מתא שדיא.

כי הוה אתו לקמיה דרב חסדא, אמר להו:
 כפו ליה אסיתא בצבורא, וליקום ולימא: עורבא - בעי בניה,
 וההוא גברא - לא בעי בניה.

ועורבא - בעי בניה?
 והכתוב: "לבני ערב אשר יקראו"⁴² (תהלים קמז, ט).

לא קשיא:
 הא - בחיורי,
 הא - באוכמי.

כי הוה אתי לקמיה דרבא, אמר ליה:
 ניחא לה דמיתגני בניה מצדקה?!

ולא אמרן אלא דלא אמיד,
 אבל אמיד - כפינן ליה על כרחיה.

כי הא דרבא כפייה לרב נתן בר אמי,
 ואפיק מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה.

⁴² ניתן לבהמה להקמה לבני ערב אשר יקראו

30. מט, ב - ג, א

רש"י

אמר רבי אילעא אמר ריש לקיש:

באושא התקינו:

הכותב כל נכסיו לבניו - הוא ואשתו נזונים מהם.

מתקיף לה רבי יירא ואיתימא רבי שמואל בר נחמני:

גדולה מזו אמרו: אלמנתו נזונת מנכסיו - הוא ואשתו מיבעיא?!

דשלח רבין באיגרתיה:

מי שמת והניח אלמנה ובת - אלמנתו נזונת מנכסיו.

ניישאת הבת - אלמנתו נזונת מנכסיו.

מתה הבת - אמר רבי יהודה בן אהותו של רבי יוסי בר הנינא:

על ידי היתה מעשה, ואמרו: אלמנתו נזונת מנכסיו.

הוא ואשתו מיבעיא?!

מהו דתימא: התם - הוא דליכא דטרח,

אבל הכא - נטרח לדידה ולדידה,

קא משמע לן.

איבעיא להו:

הלכתא פוותיה, או לית הלכתא פוותיה?

תא שמע:

דרבי חנינא ורבי יונתן הוו קיימי,

אתא ההוא גברא גחין ונשקיה לרבי יונתן אכרעיה.

אמר ליה רבי חנינא: מאי האי?

אמר ליה: כותב נכסיו לבניו הוא, ^אועשיתנהו לזניה.

אי אמרת בשלמא: לאו דינא - משום הכי עשיתנהו,

אלא אי אמרת: דינא - עשיתנהו בעי?!

נא

הוא ואשתו נזונים מהן. ואפילו כתבן מעכשיו ולא מן הדין אלא תקנת חכמים היא:

גדולה מזו אמרו. בגדולה מזו

אמרו כגון אלמנה ובת וניסת

הבת שאף על פי שהוא מת

והנכסים נשתעבדו ללוקח דרבנן

כגון בעל בנכסי אשתו וקי"ל

(גיטין דף מח:.) אין מוציאין

למזון האשה מנכסים

משועבדים אפי' הכי היכא

דליכא למיחש לתיקון העולם

כגון כי האי לוקח שלא הוציא

מעות שויהו רבנן כירש ואמרי

תזון האלמנה מנכסי בעלה:

כי הא דשלח רבין באיגרתיה כו'

ניסת הבת. אע"ג דאמור רבנן

בעל בנכסי אשתו לוקח הוי

וקיימא לן אין מוציאין למזון

האשה מנכסים משועבדים הכא

שויהו רבנן כירש משום פסידא

דאלמנה והכי מפורש ביש

נחלין:

הוא ואשתו. שהוא קיים ואלו

בניו הם ולא הוציאו מעות אלא

מתנה בעלמא:

מיבעיא. ואע"ג דמתנה כמכר

לענין שעבוד התם הוא דאי לאו

דעביד ליה נחא לנפשיה לא

יהיב ליה מתנה אבל בנו ליכא

למימר הכי:

מתה הבת. ובעלה יורשה:

אלמנתו. של אבי הבת:

ניזונת מנכסיו. ולא אמרינן איש

נכרי הוא זה ואינו יורשו של אב

אלא של אשתו וכלוקח בעלמא

דמי ואין מוציאין למזון האשה

מנכסים משועבדין:

התם הוא דליכא דטרח קמה.

שמת בעלה להכי עבוד רבנן

תקנתא:

אבל הכא. דקאי איהו נטרח

לדידה ולדידה קמ"ל:

הלכתא כוותיה. אדר' אילעא

קאי:

אכרעיה. על רגלו:

ועשיתנהו. כפיתי אותם

בחזקה ומפני שטרחתני עליו

ליכנס לו לפני משורת הדין

מחבביני:

ואי דינא הוא. אין כאן גמילות

טובה להחזיק לו טובה שעל

כרחו ישפוט אמת:

31. ג, א

רפ"י

המבזבז. לעניים:
מחומש. שבכסיו שלא יצטרך
 לבריות:
עשר אעשרנו. שני עישורין הו'
 להו חומש:
והא לא דמי בתרא לקמא. דכי
 שקלת לקמא פשו להו ט' וכי
 הדרת מדלית מעשר דידהו לאו
 כי קמא הוא ואין כאן חומש
 בשניהם:
אעשרנו. מדלא כתיב עשר אעשר
 לך הכי קאמר אעשרנו כראשון
 כלומר מעשר שני יהא כראשון:
שמועות הללו. דרבי אילעא
 בתקנת אושא:
מתמעטות והולכות. מאמוראים
 הראשונה א"ר אילעא אמר ר"ל
 משום דר"י בר חנינא השניה ר'
 אילעא אמר ר"ל שלישית ר'
 אילעא לחודיה:
וסימניך. בסדר ההלכות ובו
 תדע סדר מיעוטן:
קטנים כתבו ובזבו. בניו
 ובנותיו כשהן קטנים כותב
 נכסיו המבזבז אל יבזבו ומעתה
 לא תחליף באיזו שלשה ובאיזו
 שנים ובאיזו אחד:

אמר רבי אילעא:

באושא התקינו:

המבזבז - אל יבזבו יותר מחומש.

תניא נמי הכי:

"המבזבז - אל יבזבו יותר מחומש,

שמא יצטרך לבריות.

ומעשה באחד שבקש לבזבו יותר מחומש, ולא הניח לו חבירו".

ומנו? רבי ישכב.

ואמרי לה:

רבי ישכב,

ולא הניחו חבירו,

ומנו? רבי עקיבא.

אמר רב נחמן ואיתימא רב אחא בר יעקב:

מאי קרא?

"וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך"⁴³ (בראשית כח, כב).

והא לא דמי עישורא בתרא לעישורא קמא!

אמר רב אשי:

"אעשרנו" לבתרא - כי קמא.

אמר רב שימי בר אשי:

ושמועות הללו - מתמעטות והולכות.

וסימניך: קטנים כתבו ובזבו.

⁴³ והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך

32. ג, א

רס"י

מגלגל עם בנו. אם מסרב
מללמוד יגלגל עמו בנחת
ובדברים רכים:
יורד עמו לחייו. לרדותו ברצועה
ובחוסר לחם:
רב שמואל בר שילת. מלמד
תינוקות היה:
וספי ליה כי תורא. הלעיטהו
תורה כשור שאתה מלעיטו
ואובסו מאכל:
לתעניתא מעת לעת. להתענות
כל היום וחינוכא לשעות מקודם
לכן שנתיים כדאמרינן ביומא
(דף פב.):
ובתינוקות. שהיא ממהרת
להביא כח שאינה מתשת כח
בלימוד תורה ותרתי סרי
דקאמר שנת שתיים עשרה גופא
קאמר דאי בת שתיים עשרה ויום
אחד דאורייתא היא שמביאה
שתי שערות ובת עונשים ואין
צורך לנו ללמוד ממניקתו של
אביי:
לא חיי. אם לא ברפואה בדוקה:
מרתא דדיה. מרה של דיה
שקורין וושט"ו:
נשפיה ונשקיה. תמשחנו
ממנו ותשקנו ממנו בשכר:
אצותא דדיקלא. סיב שגדל סביב
דקל תומר כעין וויילד"ה שכורך
את עץ הגפן:
המכניס את בנו. ללמוד תורה:
רץ אחרינו. להברותו ולהחיותו:
ואין מגיעו. מסוכן הוא למות
מרוב חולשו:
חביריו רצין אחרינו. להיות
פקחין בתורה כמוותו:
הא דכחיש. אל יכניסנו שמסוכן
הוא פן יחליש וימות:
דבריא. יכניסנו לפי שמתפקח:

אמר רב יצחק:

באושא התקינו:

שיהא אדם מתגלגל עם בנו עד שתים עשרה שנה,
מכאן ואילך - יורד עמו לחייו.

איני?!

והא אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת:

בציר מבר שית - לא תקבל,

בר שית - קביל וספי ליה כתורא!

אין, ספי ליה כתורא,

מיהו אינו יורד עמו לחייו עד לאחר שתים עשרה שנה.

ואיבעית אימא:

לא קשיא:

הא - למקרא,

הא - למשנה.

דאמר אביי:

אמרה לי אם: בר שית - מקרא,

בר עשר - למשנה,

בר תליסר - לתעניתא מעת לעת,

ובתינוקת - בת תריסר.

אמר אביי:

אמרה לי אם: האי בר שית דטרקא ליה עקרבא ביומא דמישלם שית - לא חיי.
מאי אסותיה?

מרתא דדיה חיוורתא בשיכרא, נשפיה ונשקיה.

האי בר שתא דטריק ליה זיבורא ביומא דמישלם שתא - לא חיי.

מאי אסותיה?

אצותא דדיקלא במיא, נשפיה ונשקיה.

אמר רב קטינא:

כל המכניס את בנו פחות מכן שש - רץ אחרינו ואינו מגיעו.

איכא דאמרי:

חביריו רצין אחרינו ואין מגיעין אותו.

ותרוניהו איתנהו - חליש וגמיר.

איבעית אימא:

הא - דכחיש,

הא - דבריא.

33. ג, א

רש"י

שמכרה בנכסי מלוג. הקרן:
 הבעל מוציא. דשוייהו רבנן
 כלוקח והוא לוקח ראשון:
 [באוכלוסא. אסיפת בני אדם]:
 תנא מיניה. דר' יוסי בר חנינא
 מרה הוא:

אמר רבי יוסי בר חנינא:
 באושא התקינו:
 האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה - הבעל מוציא מיד הלקוחות.
 אשפחיה רב יצחק בר יוסף לרבי אבהו דהוה קאי באוכלוסא דאושא,
 אמר ליה: מאן מרה דשמעתא דאושא?
 אמר ליה: רבי יוסי בר חנינא.
 תנא מיניה ארבעין זימנין, ודמי ליה כמאן דמנחא ליה בכיסתיה.

רפ"י

זה הזן בניו ובנותיו קטנים.
 שתמיד יום ולילה הן עליו והיא
 צדקה שאינו חיוב עליו בהם:
הון ועושר בביתו. שאין הממון
 כלה ואעפ"כ צדקתו עומדת
 לעד:
זה הלומד תורה ומלמדה.
 מתקיימת בו הרי הון ועושר
 בביתו וצדקתו עומדת לעד על
 שטרך ללמד לתלמידים:
זה הכותב כו'. הספרים קיימים
 לו שאינם כלים וצדקתו עומדת
 לעד:
לאינצווי. מי קרוב וקודם
 בנחלה:

.34 ג, א

"אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת" (תהלים קו, ג),
 וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת?!

ד'רשו **רבותינו שביבנה**, ואמרי לה **רבי אליעזר**:
 זה הזן בניו ובנותיו פשהן קטנים.

רבי שמואל בר נחמני אמר:
 זה המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו ומשיאן.

"הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד" (תהלים קיב, ג).

רב הונא ורב חסדא,
 חד אמר: זה הלומד תורה ומלמדה,
 וחד אמר: זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשיאין לאחרים.

"וראה בנים לבניה שלום על ישראל" (תהלים קכח, ו).

אמר **רבי יהושע בן לוי**:
 כיון שבנים לבניה - שלום על ישראל,
 דלא אתי לידי חליצה ויבום.

רבי שמואל בר נחמני אמר:
 כיון שבנים לבניה - שלום על דיני ישראל,
 דלא אתי לאינצווי.

35. נ, א - נא, א

"זה מדרש דרש רבי אלעזר בן עזריה לפני חכמים [בכרם ביבנה] הבנים יירשו והבנות יזונו, מה הבנים - אינן יורשין אלא לאחר מיתת האב, אף הבנות - אינן יזונו אלא לאחר מיתת אביהן".

אווש עליה כולי עלמא. והוא לא פ"י דבנים יורשין דקאמר כתובת בנין דכרין היא וסבורים שסתם ירושה קאמר שאין הבנים יורשין מטלטלין:

דלמא כתובת בנין דכרין קאמר מר. לפי ששתי תקנות הללו שתקנו חכמים בתנאי כתובה לומדות זו מזו ובכתובת בנין דכרין תנן בפרק מי שהיה נשוי (לקמן דף צא.) דאין נגבית מן המטלטלין דתנן ר' שמעון אומר אפי' יש שם נכסים שאין להם אחריות אינן כלום עד שיהא שם נכסים שיש להן אחריות מותר על שתי הכתובות דינר והתם מפרש להילכתא כתובת בנין דכרין דתנן מי שהיה נשוי שתי נשים ומתו ואח"כ מת הוא ויתומין של כל אחת מבקשין כתובת אמון כגון שכתובת האחת מרובה או אם שתייהן שוות פעמים שבני האחת רבים ובני האחת מועטין ואותן המועטין מבקשים כתובת אמון לחלקה ביניהן ובני השניה יחלקו את כתובת אמון ביניהן ובאין עליהם מכח תנאי כתובת אמון שכתוב בה כתובת בנין דכרין דיהווין ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך כו' אם יש מותר דינר על שתי הכתובות שתקיים בו נחלה דאורייתא אלו נוטלין כתובת אמון ואלו נוטלין כתובת אמון ואם לאו חולקין בשה למנין גולגלותם דבמקום דמיעקרא נחלה דאורייתא לא תקון רבנן:

מר דגברא רבה הוא ידע. שאין ללמוד מזון בנות מירושת בנים אלא מירושת כתובת בנין דכרין שבאה מכח תנאי כתובה כמותה:

רב זן מחיטי דעלייה. יתומות באו לפנינו ותובעות מזונות מחיטי דאביהן שלא היו שם קרקעות אלא מטלטלין ונתן להם:

פרנסה הואי. לא מזונות היו אלא פרנסת נדוניה לינשא וההיא גביא ממטלטלי:

וכדשמואל דאמר לפרנסה שמיין באב. אומדין לפי וותרנותו של אב או לפי קמצנותו אם היה קיים כך וכך היה נותן להם מנכסים הללו וכיון דאומד דעתו שיימין מקרקעי ומטלטלי שוים בכך:

מעילוויא דאב. לפי אומד עילוי דעת וותרנותו:

או דלמא מזוני ממש. ואע"ג דתנאי כתובה ככתובה ואין נגבית ממטלטלי דכל אסמכתא דשטרי אקרקעות היא לפי שעומדות בעין רב סבר לה כתקנת עלייה והיינו דקאמר מחיטי דעלייה:

זיל זון. את הבנות: **הוה עובדא ודון דייני.** לזון מן המטלטלין:

גב

יְתִיב רַב יוֹסֵף קָמִיָּה דְרַב הַמְּנוּנָא, וַיְתִיב רַב הַמְּנוּנָא וְקָאָמַר: כְּשֵׁם שְׂאִין הַבָּנִים יוֹרְשִׁין אֲלָא מִן הַקְּרָקַע, כִּךְ אִין הַבָּנוֹת נִיזְוֹנוֹת אֲלָא מִן הַקְּרָקַע.

אוּוֹשׁ עָלֶיהָ כּוֹלֵי עֲלָמָא:
דְּשָׁבִיק אַרְעָא - הוּא דִּירְתִי לִיהַּ בְּנִיהַּ,
דְּלָא שָׁבִיק אַרְעָא - לָא יְרְתִי לִיהַּ בְּנִיהַּ!?

אָמַר לִיהַּ רַב יוֹסֵף:
וְדִלְמָא כְּתוּבַת בְּנִין דְּכָרִין קָאָמַר מָר?

אָמַר לִיהַּ:
מָר, דְּגִבְרָא רַבָּא הוּא - יְדַע מַאי קָאָמִינָא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא בַּר יוֹסֵף:
רַב זֶן מַחִיטֵי דְעָלִיָּה.

אִיבְעִיא לְהוּ:
פְּרָנְסָה הוּיָא, וּמַאי "עָלִיָּה"?
מַעֲלוּיָא דְאָב, וְכִדְשִׁמוּאֵל,
דְּאָמַר שְׁמוּאֵל:
לְפְרָנְסָה שְׁמִין בְּאָב,

או דלמא:
מְזוּנֵי מַמְשֵׁ הוּהוּ, וּמַאי "עָלִיָּה"?
מְדַבְּרִים טוֹבִים שְׁנֹאמְרוּ בְעָלִיָּה,
דְּאָמַר רַב יֶצְחָק בַּר יוֹסֵף:
בְּעָלִיָּה הִתְקִינוּ:
שְׁיָהוּ בְנוֹת נִיזְוֹנוֹת מִן הַמְטַלְטְלִין?

תָּא שְׁמַע:
בְּיָדֵיהּ דְּרַבִּי בְנָאי אַחוּהּ דְּרַבִּי חֲזִיָּא בַּר אַבָּא הוּוּ מְטַלְטְלִין דִּיתְמִי.
אָתוּ לְקָמִיָּה דְשְׁמוּאֵל,
אָמַר לִיהַּ: זִיל זֶן.
מַאי לָאו, לְמִזְוֵי, וְכִדְרַב יֶצְחָק בַּר יוֹסֵף סְבִירָא לִיהַּ!

לֹא, הִתֵּם לְפְרָנְסָה הוּיָא,
וּשְׁמוּאֵל לְטַעֲמִיָּה,
דְּאָמַר שְׁמוּאֵל:
לְפְרָנְסָה שְׁמִין בְּאָב.

הוּהוּ עוֹבְדָא בְּנֵהֲרָדְעָא, וְדוֹן דִּינֵי דִנְהֲרָדְעָא,
בְּפוּמְבִדִּיתָא, וְאֶגְבֵי רַב חֲנָנָא בַּר בִּיזְנָא.
אָמַר לְהוּ רַב נַחְמָן:
זִילו אַהֲדְרוּ,

וְאִי לֹא - מוֹגְבִינָא לְכוּ לְאַפְדְּנִיכוּ מִיַּיְכוּ.

רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי סָבוּר לְמִיזֶן מִמְטַלְטְלִי,
אָמַר לְהוּ רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי:
מִילְתָּא דְרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ לֹא עָבְדוּ בְּהַּ עוֹבְדָא - אֶתוֹן עָבְדִין בְּהַּ עוֹבְדָא!?

רש"י

מתמרי דעל בודיא. שהן מטלטלין:
בודיא. מחצלות שנותנין תחת הדקלין כשגודרין התמרים:
אילו בעל חוב הוה. כלומר אפילו בעל חוב שיפה כחו לטרוף ממשועבדין אינו גובה למזון הבנות שהורע כחן אצל משועבדים:
דחזו לבודיא. הקרובות לגדור ועדיין מחוברות:
יתום ויתומה. אח ואחות ונכסיהם ביד אפוטרופוס:
העלו ליתום בשביל יתומה. העלו ליתום מזונות יתירים שתיזון אחותו עמו:
דאיכא תרתי. אחותו ותשמשנו:

רבי אלעזר סבר למיזן ממטלטלין, אמר לפניו רבי שמעון בן אליקים: רבי, יודע אני בך שאין מדת הדין אתה עושה, אלא מדת רחמנות, אלא, שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות.

ההוא דאתא לקמיה דרב יוסף, אמר להו: הבו לה מתמרי דעל בודיא. אמר ליה אביי: אילו בעל חוב הוה - פי האי גוונא מי הוה יהיב ליה מר?! אמר ליה: דחזייה לבודיא קאמינא. נא, סוף סוף, כל העומד לגוזל - כגוזל דמי! דצריכא לדיקלא קאמינא.

ההוא יתום ויתומה דאתו לקמיה דרבא, אמר להו רבא: העלו ליתום בשביל יתומה. אמרי ליה רבנו לרבא: והא מר הוא דאמר: ממקרקעי ולא ממטלטלי - בין למזוני, בין לכתובה, ובין לפרנסה!

אמר להו: אילו רצה שפחה לשמשו - מי לא יהבינן ליה?! כל שכן הכא דאיכא תרתי.

36. נא, א

רש"י

מוציאין. מן היתומים :
מוציאין לבנות מן הבנים.
 למזונות ולפרנסה :
ולבנות מן הבנות. לקטנות מן
 הגדולות אם אין שם אלא בנות
 והחזיקו גדולות בנכסים
 מוציאין מידם וחולקות בשוה
 והכא ליכא מזוני שאין הבנות
 נזונות מן הבנות לפי שכולן שוות
 בירושה :
ולבנים מן הבנים. לקטנים מן
 הגדולים לחלוק בשוה :
אבל לא לבנים מן הבנות
בנכסים מועטין. שאין בהן כדי
 לזון אלו ואלו עד שיבגרו דאמרי
 רבנן הבנות יזונו והבנים ישאלו
 על הפתחים :
לפרנסה. לנדוניא :

תנו רבנן:

"אחד נכסים שיש להן אחריות,

ואחד נכסים שאין להן אחריות - מוציאין למזון אשה ולבנות
 דברי רבי.

רבי שמעון בן אלעזר אומר:

נכסים שיש להן אחריות - מוציאין לבנות מן הבנים,

ולבנות מן הבנות,

ולבנים מן הבנים,

ולבנים מן הבנות בנכסים מרובין,

אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטין.

נכסים שאין להן אחריות - מוציאין לבנים מן הבנים,

ולבנות מן הבנות,

ולבנים מן הבנות,

אבל לא לבנות מן הבנים."

אף על גב דקיימא לן: הלכה כרבי מחבירו,

הכא - הלכה כרבי שמעון בן אלעזר,

דאמר רבא:

הלכתא: ממקרקעי ולא ממטלטלי - בין לכתובה,

בין למזוני,

בין לפרנסה.

37. נא, א-ב

רש"י

מתני'
 ולא כתב לה כל נכסים כו'. חייב להיות כל הנכסים אחראין לה ולא יכול לומר לה אין ליך אלא שדה הכתובה לך בשטר כתובתיך:
ובכהנת. שאינו יכול לקיימה משנשבת כותב לה אפרקינך ואהדרינך למדינתך לפי שאשת כהן אסורה לבעלה אם נאנסה:
אינו רשאי. שכבר נתחייב בפדיונה משנשבת:
חייב לרפאותה. שהרפואה כמזונות:
רשאי. שאין אדם חייב לזון גרושתו:

גמ'
פלוגתא דרבי מאיר ורבי יהודה. בפרק אע"פ:
והיא כותבת התקבלתי כו'. לשון שובר ואפי' לא נתקבלה ולר' מאיר אינה יכולה למחול בעודה תחתיו ומתני' נמי דקתני לא כתב לה כתובה גובה כתובתה שלימה קא סלקא דעתך ואפילו מחלה:
אחראין לכתובתיך חייב. שנשתעבדו נכסיו וקס"ד נשתעבדו בכל דין שעבוד כאילו נכתב בתוך השטר ואם ימכור נכסיו תטרוף לקוחות:
אתאן לר' יהודה. דאמר שטר שלא נכתב בו אחריות לא מדעת המלוה נעשה אלא סופר טעה והרי הוא כמי שנכתב וטורף מן המשועבדים:
יש בהן אחריות נכסים. ששיעבד לזה נכסיו לאותה מלוה לא יחזירנו מוצאו למלוה ואפי' הלוה מודה שהוא חייב לו ומפרש התם דחיישינן שמא פרעו ומן הלוה נפל וזה שהוא מודה עצת קנוניא היא ביניהם לטרוף לקוחות ויחלקו ביניהם:
וחכ"א כו'. דאחריות ט"ס הוא וטריף ממשעבדי ומפסדי לקוחות ובני פלוגתיה דר"מ ר"י הוה בהדייהו שבדורו היה:
ושאני ליה כו'. דבכתובה אית ליה אחריות ט"ס הוא:

מתניתין

לא כתב לה כתובה בתולה - גובה מאתים, ואלמנה - מנה, מפני שהוא תנאי בית דין.

כתב לה שדה שוה מנה תחת מאתים זוז, ולא כתב לה: "כל נכסים דאית לי אחראין לכתובתיך" - חייב, שהוא תנאי בית דין.

לא כתב לה: "אם תשתבאי, אפרקינך ואותבינך לי לאינתו", ובהנת: "אהדרינך למדינתך" - חייב, שהוא תנאי בית דין.

נשבת - חייב לפדותה, ואם אמר: "הרי גיטה וכתובתה, ותפדה את עצמה" - אינו רשאי.

לקתה - חייב לרפאותה, אמר: "הרי גיטה וכתובתה, תרפא את עצמה" - רשאי.

גמרא

מני?

רבי מאיר היא, דאמר: "כל הפוחת לכתולה ממאתים, ואלמנה ממנה - הרי זו בעילת זנות".

דאי רבי יהודה, האמר: "רצה - כותב לכתולה שטר של מאתים, והיא כותבת: "התקבלתי ממך מנה", ואלמנה מנה, והיא כותבת: "התקבלתי ממך חמשים זוז".

אימא סיפא:

"כתב לה שדה שוה מנה תחת מאתים זוז, ולא כתב לה: "כל נכסים דאית לי אחראין לכתובתיך" - חייב, שהוא תנאי בית דין".

אתאן לרבי יהודה, דאמר: אחריות - טעות סופר הוא, דאי רבי מאיר, האמר: אחריות - לאו טעות סופר הוא, דתנן:

"מצא שטר חוב:

אם יש בהן אחריות נכסים - לא יחזיר,

שבית דין נפרעין מהו, אין בהן אחריות נכסים - יחזיר, שאין בית דין נפרעין מהו,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

אחד זה ואחד זה - לא יחזיר,

שבית דין נפרעין מהו".

רישא - רבי מאיר, וסיפא - רבי יהודה!?

וכי תימא: כולה - רבי מאיר היא, ושאני ליה לרבי מאיר בין כתובה לשטר,

ומי שאני ליה!?

והתניא:

"חמשה גובין מן המחוררין,

נא,ב

ר"י

מן המחוררין. אם יש נכסים בני חורין אצל החייב נגבין ואם לאו אין נגבין מן המשועבדין :
פירות ושבח פירות. כדתנן במס' גיטין (מח:) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם ובשנים אוחזין בטלית (ב"מ יד:) מפרש לאכילת פירות ולשבח קרקעות כיצד הרי שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה בדין מתחת יד הלוקח עם שבח שהשביח הלוקח בזבל ובניר ועם פירות שבה שהנגזל טורפה ממנו כשהוא חוזר על המוכר שמכרה לו באחריות גובה קרן מנכסים משועבדין ושבח מנכסים בני חורין ולא מן המשועבדין מפני תיקון העולם לפי שאין קצובין ואין הלוקח יודע בכמה להזהר :
והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו. אף הוא אין גובה מן המשועבדים לפי שאין קצובין ואין כתובים והא דתנן בהנושא והיא נזונית מנכסים משועבדין מפני שהיא כבעל חוב מוקמינן לה התם (דף קב:) בשקנו לה מידו דסתם קנין לכתובה עומד :
וגט חוב. כל שטרות נקראין גט :
הכא לא כתבה ליה התקבלתי. ואשמעינן מתני' דאע"פ שלא כתב לה כתובה לא אמרינן מחלה לו עלה אלא אמרינן סמכה על תקנת בי"ד שהכל יודעין שהנושא אשה יש לה כתובה :
מאי חייב נמי דקתני מן המחוררין. אע"פ שלא כתב לה אחריות תנאי בי"ד הוא להיות כל נכסיו אחראין לה בעודם לפניו אבל אם מכרם אינה טורפת לקוחות הואיל ולא נכתב בשטר ולא אמרינן אחריות טעות סופר הוא :

ואלו הן פירות,
ושבח פירות,
והמקבל עליו לזון את בן אשתו ובת אשתו,
וגט חוב שאין בו אחריות,
וכתובת אשה שאין בה אחריות."
 מאן שמעת ליה דאמר: אחריות - לאו טעות סופר הוא?
 רבי מאיר,
 וקתני: "כתובת אשה!"

איבעית אימא: רבי מאיר,
 ואיבעית אימא: רבי יהודה.

איבעית אימא: רבי יהודה,
 התם - כתבה ליה: "התקבלתי",
 הקא - לא כתבה ליה: "התקבלתי".

איבעית אימא: רבי מאיר,
 מאי "חייב" דקתני?
 מן המחוררין.

38. נא, ב

"לא כתב לה: 'אם תשתבאי, אפרקינך ואותבינך לי לאינתו'..."

אמר אבוב דשמואל:

אשת ישראל שנאנסה - אסורה לבעלה,

חיישינן שמא תחלתה באונס וסופה ברצון.

איתיביה רב לאבוב דשמואל:

"אם תשתבאי, אפרקינך ואותבינך לי לאינתו!"

אישתיק.

קרי רב עליה דאבוב דשמואל: "שדים עצרו במלים, וכך ישימו לפיהם" (איוב כט, ט).

מאי אית ליה למימר?

בשבוייה הקילו.

ולאבוב דשמואל,

אונס דשריא רחמנא - היכי משפחת לה?

כגון דקאמרי עדים שצווחה מתחלה ועד סוף.

ופליגא דרבא,

דאמר רבא:

כל שתחלתה באונס וסוף ברצון,

אפילו היא אומרת: הניחו לו, שאלמלא⁴⁴ נזקק לה היא שזכרתו - מותרת.

מאי טעמא?

יצר אלבשה.

תניא כוותיה דרבא:

"והיא לא נתפשה"⁴⁵ (במדבר ה, יג) - אסורה,

הא נתפשה - מותרת.

ויש לה אחרת, שאף על פי שלא נתפשה - מותרת,

ואיזו?

זו כל שתחלתה באונס וסופה ברצון."

תניא אידיך:

"והיא לא נתפשה" - אסורה,

הא נתפשה - מותרת.

ויש לה אחרת, שאף על פי שנתפשה - אסורה,

ואיזו?

זו אשת כהן."

אמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי ישמעאל:

"והיא לא נתפשה" - אסורה,

הא נתפשה - מותרת.

ויש לה אחרת, שאף על פי שלא נתפשה - מותרת,

ואיזו?

זו שקדושיה קדושי טעות,

שאפילו בנה מורכב על כתיפה - ממאנת והולכת לה.

אמר רב יהודה:

⁴⁴ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: לא

⁴⁵ ושכב איש אתה שכבת ידע ונעלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה והוא לא נתפשה

רש"י

תחלתה באונס. תחלתה של

בעילה:

וסופה. של בעילה ולקמיה פריך

אונס דשריא רחמנא היכי

משכחת לה:

בשבוייה הקילו. שלא ראינוה

שנבעלה וכי קאמר איהו

בנבעלה:

יצר אלבשה. וגם זה אונס

שבתחלת בעילה שהיא באונס

הלבשה הבועל יצר:

והיא. מיעוטא הוא כלומר

בסתם אשה אמרתי לך טעם

האיסור תלוי בלא נתפשה הא

נתפשה מותרת ויש אשה שאעי"פ

שברצון מותרת ואיזו זו כו':

קידושי טעות. על תנאי ולא

נתקיים התנאי אם זינתה

תחתיו מותרת לו לפי שאינה

אשתו אלא פנויה בעלמא היא:

הני נשי דגנבו גנבי – שריין לגוברייהו.

אמרי ליה רבנן לרב יהודה:
והא קא ממטיאן להו נהמא!

מחמת יראה.

והא קא משלחן להו גירי!

מחמת יראה.

נדאי, שבקינהו ואזלו מנפשייהו – אסירן.

תנו רבנן:

"שבויי מלכות – הרי הן כשבויין,
גנבי ליסטות – אינן כשבויין".

והתניא איפכא!

מלכות אמלכות – לא קשיא;
הא – במלכות אחשורוש,
הא – במלכות בן נצר.

ליסטות אליסטות – לא קשיא;
הא – בן נצר,
הא – בליסטים דעלמא.

ובן נצר,

התם – קרי ליה: "מלך",
והקא – קרי ליה: "לסטים"!

אין,

גבי אחשורוש – לסטים הוא,
גבי לסטים דעלמא – מלך הוא.

רש"י

הני נשי דגנבו גנבי. שלסטים
גונבין מתחת בעליהן:
שריין לגבריהו. לפי שבאונס
הם באין עליהן:

והא קא ממטיין להו נהמא. והרי
אנו רואים שבעודן אצלן
מוליכות להן לאותן גנבים לחם
ומזון אלמא רצון הוא ומשני
מחמת יראה הוא דעבוד:

והא קא משלחן להו גירי.
כשנלחמין מזמנות ומושיטות
להם חיצים לירות:

ודאי אי שבקינהו. גנבים ללכת
אל בעליהן ואינן אזלן
מנפשייהו אל הגנבים אסירן:

שבויי מלכות. נשים ששבה
המלך לתשמיש:

הרי הן כשבויין. ומותרין
לבעליהן כדתנן ואותבינך לי
לאינתו:

במלכות אחשורוש. הן כשבויין
לפי שמלך גדול הוא ויודעת שלא
ישאנה ובעילתה באונס:

בן נצר. לסטים היה ולכד עיירות
ומלך עליהם ונעשה ראש לסטים
ובדידיה תנן שבויי מלכות אינן
כשבויין ואסורות לבעליהן
דסברה מינסב קא נסיב לה
ונבעלת ברצון:

ליסטות אליסטות כו'. בן נצר
אסורות כדאמרינן דסברה
מינסב נסיב לי והריני אשת
מלך:

ליסטים דעלמא. אפילו לקוחים
שלו קשין לה לפיכך אינה אלא
אנוסה:

לגבי אחשורוש לסטים הוא.
הלכך מתני' קמייתא דמיירי
במלכות אחשורוש קרי לבן נצר
גנבי ליסטות וברייתא דתנן
איפכא דגנבי ליסטות איירי
בליסטים דעלמא קרי לבן נצר
שבויי מלכות:

39. נא, ב - נב, א

רפ"י

אלמנה לכהן גדול. קיימא לן לקמן בפי אלמנה ניוזנית (דף ק:). יש לה כתובה ותנאי כתובה דלמישקל ולמיפק קאי אבל תנאי כתובה דלמיקם קמיה כגון מזונות ורפואה אמרינן ביבמות דלית לה בפרק יש מותרות (דף פה.) והכא אשמעינן אבוי דתנאי כתובה דפירקונה אית לה דמעיקרא אישתעבד לה שהרי אף לכשרה לא היה מתנה ואותבינך לאינתו אלא אהדרינך למדינתך והא נמי קרינן בה הכי והאי תנאי נמי למישקל ומיפק קאי:

ממזרת ונתינה לישראל אע"ג דאית לה כתובה ותנאי כתובה דלמשקל ומיפק לית לה תנאי כתובה דפרקונה דמעיקרא לא אשתעבד לה:

שאין אני קורא בה ואותבינך לאינתו. שזהו תנאי כתובה לישראלית:

רבא אמר כו'. בממזרת ונתינה כאבוי סבירא ליה דלא אשתעבד לה אבל באלמנה לכ"ג פליג עליה ואמר מעיקרא לא אשתעבד לכהנת ואהדרינך למדינתך אלא מחמת שאסרה השבויה עליו אבל לנאסרה מחמת דבר אחר לא נשתעבד דתנאי כתובה דישראל וכהן שוין אלא שהכהן מתנה עמה שאפי' תאסר עליו מחמת שבייתה לא תפסיד כתובת פרקונה:

המדיר את אשתו. מליהנות לו: **פודה**. ואע"פ שסופו לגרשה מחמת נדר: **ואינו פודה**. לקמן מפרש טעמיה:

או בנשבית ולבסוף הדירה. [כלומר או אפי' כשנשבית ולבסוף הדירה] נמי אמר ואע"ג דאיכא למימר לא הדירה אלא להפטר מן הפדיון:

מאי לאו במדיר אשת כהן. בכהן שהדיר את אשתו דאי בישראל לא אמר ר' אליעזר פודה שהרי אין אני קורא בה תנאי כתובת ישראל ואותבינך לי לאינתו אלא בכהן קיימין ומשום שאני קורא בה ואהדרינך למדינתך קאמר ר' אליעזר פודה ואע"ג דאיסור דבר אחר גרם לה [ליאסר עליו ואבוי כרבי אליעזר ורבא כר' יהושע דאמר אינו פודה הואיל ואיסור דבר אחר גרם לה]:

הכא במאי עסקינן כו'. כלומר לעולם רבי אליעזר ורבי יהושע לאו בפלוגתא דאבוי ורבא פליגי ואי באיסור דבר אחר שלא על ידי נדר אי נמי בכהנת ע"י נדר דכולי עלמא אי כאבוי אי כרבא והכא כגון שנדרה היא וקיים לה הוא שאמר יתקיים או החריש ולא הפר ביום שמעו ובישראל פליגי וטעמא דרבי יהושע דקסבר היא נתנה אצבע בין שיניה ונושכתו כלומר היא גרמה לעצמה לבטל תנאה שאין אני יכול לקרות בישראל ואותבינך לאינתו ור' אליעזר סבר הוא נתן אצבעה בין שיניה לינשך שלא הפר לה:

מה לי הדירה ולבסוף נשבית. הא לא הערים מידי שהרי היא התחילה בנדר:

"לא כתב לה: אם תשתבאי, אפרקינך ואותבינך לי לאינתו", ובכהנת: "אהדרינך למדינתך" - חייב, שהוא תנאי בית דין".

אמר אב"י:

אלמנה לכהן גדול - חייב לפדותה,

שאני קורא בה: "ובכהנת: אהדרינך למדינתך",

ממזרת, נב,א

ונתינה לישראל - אינו חייב לפדותה,

שאין אני קורא בה: "ואותבינך לי לאנתו".

רבא אמר:

כל שאיסור שבייה גורם לה - חייב לפדותה,

איסור דבר אחר גורם לה - אינו חייב לפדותה.

לימא כתנאי:

"המדיר את אשתו,

ונשבית -

רבי אליעזר אומר:

פודה,

ונותן לה כתובתה.

רבי יהושע אומר:

נותן לה כתובתה,

ואינו פודה.

אמר רבי נתן:

שאלתי את סומכוס: נשאמר רבי יהושע: נותן לה כתובתה ואינו פודה -

נשהדירה ולבסוף נשבית,

או בנשבית ולבסוף הדירה?

ואמר לי: לא שמעתי,

ונראין דברים שהדירה ולבסוף נשבית,

דאי אמרת: נשבית ולבסוף הדירה - אתי לאיערומי".

מאי לאו, במדיר אשת כהן קמיפלגי,

ואב"י דאמר כרבי אליעזר,

ורבא דאמר כרבי יהושע?

לא,

הכא במאי עסקינן:

כגון שנדרה איהי, וקיים לה הוא,

רבי אליעזר סבר: הוא נותן אצבע בין שיניה,

ורבי יהושע סבר: היא נתנה אצבע בין שיניה.

אי "היא נתנה אצבע בין שיניה" - כתובה מאי עבידתה?

ותו,

"אמר רבי נתן:

שאלתי את סומכוס: נשאמר רבי יהושע: נותן לה כתובתה ואינו פודה -

נשהדירה ולבסוף נשבית,

או בשנשבית ולבסוף הדירה?

ואמר: לא שמעתי".

ואי דנדרה איהי - מה לי הדירה ולבסוף נשבית,

מה לי נשבית ולבסוף הדירה?

אלא,

לעולם דאדרה איהו,

ואב"י מתרץ לטעמיה,
ורבא מתרץ לטעמיה.

אב"י מתרץ לטעמיה:

אלמנה לכהן גדול – כולי עלמא לא פליגי דחייב לפדותה.

ממזרת ונתינה לישראל – כולי עלמא לא פליגי דאינו חייב לפדותה.

מדיר אשת כהן נמי – כולי עלמא לא פליגי דחייב לפדותה, דהיינו אלמנה לכהן גדול.

כי פליגי – במדיר אשת ישראל,

רבי אליעזר – אזיל בתר מעיקרא,

ורבי יהושע – אזיל בתר בסוף.

רבא מתרץ לטעמיה:

אלמנה לכהן גדול,

ממזרת ונתינה לישראל – כולי עלמא לא פליגי דאינו חייב לפדותה.

כי פליגי – במדיר, בין אשת כהן,

ובין אשת ישראל,

רבי אליעזר – אזיל בתר מעיקרא,

ורבי יהושע – אזיל בתר בסוף.

רפ"י

ואב"י מתרץ לטעמיה. למימר
לאו תנאי היא אלא דכ"ע כוותי
קיימי וכן רבא מתרץ לטעמיה:

דחייב לפדותה. שהרי אני קורא
בה בין בתחלת התנאי בין בסוף
קיומו ואהדרינך למדינתך
ואע"ג דאיסור דבר אחר גרם לה
אהדרינך למדינתך הוא:

**ממזרת ונתינה לישראל אין
חייב לפדותה.** שאין אני קורא
בה לא בשעת התנאי ולא בסופו
ואותבינך לי לאינתו:

מדיר אשת כהן נמי. כהן שהדיר
את אשתו נמי שתנאי הראשון
ואהדרינך למדינתך הוא ואפשר
לו לחול בשעת התנאי ואפשר לו
לקיימו בסופו חייב לפדותה
דהיינו כאלמנה לכ"ג:

**כי פליגי בישראל שהדיר את
אשתו.** שתנאו הראשון
ואותבינך לאינתו היה ראוי
לחול אבל בסופו אי אפשר
לקיימו ר' אליעזר אזל בתר
מעיקרא כו':

דאינו חייב לפדותה. אלמנה
שאר אני קורא בה אהדרינך
למדינתך מחמת שבייה אלא
מחמת דבר אחר וממזרת שאין
אני קורא בה ואותבינך לאינתו
לא בתחילה ולא בסוף:

כי פליגי במדיר בין אשת כהן.
דמעיקרא בשעת התנאי קרינן
ביה ואהדרינך מחמת שבייה
ובסוף איכא איסור דבר אחר וכן
במדיר אשת ישראל מעיקרא
קרינן בה ואותבינך לאינתו
ובסוף לא קרינן בה הכי:

40. נב, א

רש"י

הכיר בה בעלה. עד שלא מת
 נודע לו שנשבת ונתחייב
 בפרקונה בחייו:
 חביבי. רבי חייא שהוא דודו
 אחי אביו:

"נשבת - חייב לפדותה.
 ואם אמר: "הרי גיטה וכתובתה, ותפדה את עצמה" - אינו רשאי".

תנו רבנן:

"נשבת בחיי בעלה, ואחר כך מת בעלה:
 הכיר בה בעלה - יורשין חייבין לפדותה,
 לא הכיר בה בעלה - אין יורשין חייבין לפדותה".

לוי סבר למיעבד עובדא כי הא מתניתא.

אמר ליה רב:

הכי אמר חביבי:

לית הלכתא כי הא מתניתא,

אלא כי הא דתנא:

"נשבת לאחר מיתת בעלה - אין היתומין חייבין לפדותה.

ולא עוד, אלא אפילו נשבת בחיי בעלה, ואחר כך מת בעלה - אין היתומין חייבין לפדותה,
 שאין אני קורא בה: "ואותבינך לאינתו".

41. נב, א-ב

רש"י

רצה אינו פודה. דלא תקינו בה רבנן אלא חד פדיון: מפני תיקון העולם. שלא ירגילו להעלות על דמיהן: כנגד כתובתה. אבל יותר מכתובתה לא דלא יהא טפל חמור מן העיקר תנאי כתובתה יתר על הכתובה: תרי קולי. לא יותר על דמיה שהיא ראויה לימכר בשוק ולא יותר על כתובתה:

תנו רבנן:

"נשבית, והיו מבקשין ממנו עד עשרה בדמיה:

פעם ראשונה - פודה,

מכאן ואילך: רצה - פודה,

רצה - אינו פודה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אין פודין את השבוין יותר על כדי דמיהם,

מפני תקון העולם."

נב, ב

הא בכדי דמיהן - פודין, אף על גב דפרקונה יותר על כתובתה.

ורמינהי:

"נשבית, והיו מבקשין ממנו עד עשרה בכתובתה:

פעם ראשונה - פודה,

מכאן ואילך: רצה - פודה,

רצה - אינו פודה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אם היה פרקונה בנגד כתובתה - פודה,

אם לאו - אינו פודה!"

רבן שמעון בן גמליאל תרי קולי אית ליה.

42. נב, ב

רש"י

וצריכה רפואה הרי היא כמזונות. ואם צריכה רפואה הרי הרפואה כמזונות דתרווייהו חיותא נינהו:

מזונות אין להם קצבה. הלכך רפואה שיש לה קצבה שאינה חולה תדיר אינה בכלל מזונות: קוצו ליה מידי לרופא. שיקבל עליו רפואתה עולמית בכך וכך: כעורכי הדיינין. אוהב אחד מבעלי דינין ומטעים זכיותיו לדיין ועורך [הדין לפני] הדיינין לזכותו מיקרי עורכי הדיינין שעורך את הדיינין להפוך לבם לטובתו של זה:

מעיקרא. כשהשיא עצה: ולבסוף. כשנתחרט:

"לקתה - חייב לרפואתה".

תנו רבנן:

"אלמנה ניזונת מנכסי יתומין, וצריכה רפואה - הרי היא כמזונות. רבן שמעון בן גמליאל אומר: רפואה שיש לה קצבה - נתרפאת מכתובתה, שאין לה קצבה - הרי היא כמזונות".

אמר רבי יוחנן:

עשו הקזת דם בארץ ישראל - כרפואה שאין לה קצבה.

קריביה דרבי יוחנן הוה להו איתת אבא דהות צריכה רפואה כל יומא.

אתו לקמיה דרבי יוחנן,

אמר להו: איזילו קוצו ליה מידי לרופא.

אמר רבי יוחנן:

עשינו עצמינו כעורכי הדיינין.

מעיקרא מאי סבר, ולבסוף מאי סבר?

מעיקרא סבר: "ומבשרך לא תתעלם"⁴⁶ (ישעיה נח, ז), ולבסוף סבר: אדם חשוב שאני.

⁴⁶ הלוא פרס לרעב להמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערם וכסיתו ומבשרך לא תתעלם

43. נב, ב - נג, א

רס"י

מתני'

יתר על חולקהו דעם אחוהו. בני אשה אחרת אם תמותי בחיי ואירשך יטלו בניך כתובתיך ונפקא מינה שמא מרובה היא או שמא יהו בני אשה האחרת מרובים ובניך מועטים וטוב להן שיטלו כתובת אמן והמרובים כתובת אמן ואפי' הכתובות שוות:
כל ימי מיגר ארמלותיך. כל ימי משך אלמנותיך:

גמ'

מפני מה תקנו כתובת בנין דכרין. מאחר שהבעל יורש את אשתו למה תקנו שיריש לבניה מה שירש ממנה דהיינו נדוניא שלה:
ויתן לבתו. נדוניא יפה דאילו מתה יירשו בניה:
דרחמנא אמר ברא לירות. דכתיב (במדבר כז) איש כי ימות ובן אין לו וגוי הא יש לו בנו יורשו ולא בתו:

ותקון דתירות ברתא. שיתן לה האב ממונו שהיו בניו ראויין לירש:
בשלמא בנו בידו. לבקש לו אשה שדרכו של איש לחזור על אשה:
אלא בתו מי בידו. וכי דרך אשה לחזור על איש:

ואימא דאב לירות דבעל לא לירות. כיון דטעמא כדי שיקפוץ ליתן לבתו הוא דתקון נדוניא דיהב אב לבתו לירתון בנים דילה אבל שאר כתובות נכסי הבעל כגון מנה מאתים ותוספת דבעל לא לירתון:
אם כן. דלא ירתי לשאר הכתובה:

אב נמי מימנע ולא כתב. לבתו אחרי שזה מקפיד על שלו מלהוריש לבני בתי אף אני אמשוך ידי מלהרבות לו נדוניא:
היכא דכתב אב כו'. כיון דטעמא משום שיקפוץ אב לתת נדוניא לבתו היא היכא דכתב אב נדוניא לבתו נכתוב בעל תנאי כתובת בנין דכרין והיכא דלא כתב אב נדוניא לבתו לא נכתוב בעל תנאי כתובת בנין דכרין:
לא פלוג רבנן. לא חלקו בין כתובה לכתובה אחרי שרוב כתובות יש בהן נדוניא לא חלקו:

מתניתין

לא כתב לה: "בנין דכרין דיהו ליכי מינאי, אינון ירתון כסף כתובתיך יתר, על חולקהו דעם אחוהו" - חייב, שהוא תנאי בית דין.

"בנן נוקבין דיהו ליכי מינאי, יהוין יתבו בביתי ומיתזנן מנכסי, עד דתלקחון לגוברין" - חייב, שהוא תנאי בית דין.

"את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי, כל ימי מיגר אלמנותיך בביתי" - חייב, שהוא תנאי בית דין.

כך היו אנשי ירושלים בותבין.

אנשי גליל היו בותבין באנשי ירושלים.

אנשי יהודה היו בותבין: "עד שירצו היורשין ליתן לך כתובתיך", לפיכך, אם רצו יורשין - נותנין לה כתובתה ופוטרין אותה.

גמרא

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה התקינו כתובת בנין דכרין? כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו.

ומי איכא מידי דרחמנא אמר: ברא - לירות, ברתא - לא תירות, ואתו רבנן ומתקני דתירות ברתא!?

הא - נמי דאורייתא הוא, דכתיב: "קחו נשים והולידו בנים ובנות, וקחו לבניכם נשים, ואת בנותיכם תנו לאנשים"⁴⁷ (ירמיה כט, ו), בשלמא בנים - בידיה קיימי, אלא בנותיה - מי קיימן בידיה!?
הא קא משמע לן: דנלבשה, וניכסה, וניתיב לה מידי, כי היכי דקפצי עלה ואתו נסבי לה.

ועד כמה?

אבי ורבא דאמרי תרוייהו: עד לעישור נכסי.

ואימא: דאב - לירות, דבעל - לא לירות!

אם כן, אב נמי מימנע ולא כתב.

ואימא: היכא דכתב אב - לכתוב בעל, היכא דלא כתב אב - לא לכתוב בעל!

לא פלוג רבנן.

⁴⁷ קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים ותלדנה בנים ובנות ורבו שם ואל תמעטו

בת בין הבנים - נמי תירות!

כנחלה שויה רבנן.

בת בין הבנות - תירות!

לא פלוג רבנן.

ותיגבי ממטלטלי!

ככתובה שויה רבנן.

תטרוף ממשעבדי!

"ירתון" תנן.

ואימא: אף על גב דליכא מותר דינר!

במקום דקא מיעקרא נחלה דאורייתא - לא תקינו רבנן.

רב פפא איעסק ליה לבריה בי אבא סוראה.

אזיל למיכתב לה כתובתה.

שמע יהודה בר מרימר, נפק אתא איתחזי ליה.

כי מטו לפיתחא, הוה קא מפטר מיניה.

אמר ליה: ניעול מר בהדאי.

חזייה דלא הוה ניחא ליה,

אמר ליה: מאי דעתיד?

נגא

משום דאמר ליה שמואל לרב יהודה: שיננא, לא תיהוי בעבורי אחסנתא,

אפילו מברא בישא לברא טבא,

דלא ידיעא מאי זרעא נפיק מיניה,

וכל שפן מברא לברתא?

האי - נמי תקנתא דרבנן היא,

דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי.

אמר ליה: הני מילי מדעתיה,

לעשויה - נמי?!

אמר ליה: אטו מי קאמינא לך דעול ועשויה?!

עול ולא תעשויה קאמינא.

אמר ליה: מעלאי דידי - היינו עשויה.

אכפיה ועול.

אישתיק ויתיב.

סבר: ההוא מירתח רתח,

קתביה לכל מאי דהוה ליה.

לסוף אמר ליה: השתא נמי לא מישתעי מר?

חיי דמר, לא שביקי מידי לנפשי.

אמר ליה: אי מינאי דידי - אפילו האי נמי דכתבת, לא ניחא לי.

אמר ליה: השתא נמי אהדר בי?

אמר ליה: שויה נפשך הדרנא - לא קאמינא.

רפ"י

בת בין הבנים תירות. [כיון דטעמא משום נדוניא הוא היכא דאין לו בנים ממנה אלא] יש לו בת מן אשה אחת ובנים מן האחרת תטול בת היחידה כתובת אמה לירש נדוניא שנתן אבי אמה מאי שנא דתקון בנין דכרין:

כנחלה שויה רבנן. דירתון תנן ואין בת יורשת בין הבנים:

בת בין הבנות תירות. יש לו בת מן אשה אחת ובנות מן האחרת תטול בת היחידה כתובת אמה לירש נדוניא אבי אמה דהא איני שויה כנחלה יש משפט נחלה לבת בין הבנות:

לא פלוג רבנן. במשפט כתובת בנין דכרין דבת בין הבנים לא תשקול ובת בין הבנות תשקול:

ותגבי ממטלטלי. כיון דטעמא משום נדוניא אבי האם הוא אלמה אמרינן לעיל (דף נ:): כשם שאין הבנים יורשין אלא מקרקע ואוקימנא בכתובת בנין דכרין:

ככתובה שויה רבנן. ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לשטרא:

תטרוף ממשעבדי. אי ככתובה שויה ולקמן פליגי בה בריש פרק א"ע"פ:

ירתון תנן. ואין ירושה במשועבדין: **ואימא אע"ג דליכא מותר דינר.** יתר על שתי הכתובות יטלו כתובת אמם כדין כתובת בנין דכרין אלמה תנן בפרק מי שהיה נשוי (לקמן צא.) אין שם אלא שתי כתובות חולקין בשוה:

מקום דמיעקרא נחלה דאורייתא. משום נחלה דרבנן:

לא תקון רבנן. נחלה דידהו לעקור נחלת חלוקה שוה לגמרי שהיא מן התורה הלכך כי איכא מותר דינר שיחלקוהו בשוה בנחלה דאורייתא יטלו אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן משום נחלה דרבנן ואי לא לא: **בי אבא סוראה.** חמיו היה והשיא רב פפא לבנו אחות אשתו כדאמרינן באלו נערות (לעיל לט:): אמרה לי בת אבא סוראה כי נהמא אקושא בחינכי ובסנהדרין (דף יד:): נמי אמרינן איש ושתי נשים שאין מטילין לכיס אחד כגון רב פפא ובת אבא סוראה:

אזיל. רב פפא לבית אבי הנערה לכתוב כתובתה ושם יפסוק אביה ויכתוב לה בנדונייתה מה שיכתוב:

כי מטו לפתחא. דאבא סוראה: **הוה מיפטר מיניה.** יהודה נטל רשות מרב פפא לחזור לאחוריו:

חזא. רב פפא דלא ניחא ליה ליהודה למיעל:

וכ"ש מברא לברתא. והכא איעבורי אחסנתא הוא שזה כותב לבתו מה שהיה ראוי להוריש לבניו:

דא"ר יוחנן. לעיל שיקפוץ אדם ויתן לבתו ויליף לה מקרא:

לעשויה נמי. בתמיה:

מעלאי דידי היינו עשויה. כניסתי עמך זהו עשוי שירבה לפסוק בשביל

כבודי:

אכפיה. רב פפא ליהודה בדברים ועל:

סבר איהו. אבא סוראה האי דשתיק יהודה מרתח רתח שאין

הנדוניא הוגנת בעיניו:

אי מינאי דידי. אם נטלת ממני עצה:

44. נג, א

רס"י

או אין לה. מי אמרין כיון דמכרה לבעלה פקעה לה תורת ירושת אביה מלהורי ש נדוניא שלו לבני בתו שהרי מכרתה ואין כל הירושה באה מעכשיו אלא מכח הבעל ויחלקו כל בניו בשוה בני ב' נשיו:

ותיבעי לך מוחלת. שהוא דבר מצוי מן המכר ואי משום דלא מטא הנאה לידה מכל מקום פקעה זכותה בחייה:

השתא מוכרת מבעיא לי. כלומר מי סברת דמשום הנאה דמטא לידה תיסק אדעתאי דפקעה זכותה:

השתא מוכרת. דאנוסה היא סלקא אדעתאי דפקעה זכותה ומיבעיא לי כל שכן מוחלת דלא אנוסה:

מחו לה מאה עוכלי בעוכלא. מכין אותה מאה מכות ברצועה שבראשה ברזל כמין משקולת קטנה ששמה עוכלא:

מוכרת כתובתה לאחרים. בטובת הנאה שאם נתארמלה או נתגרשה יטלוה לקוחות ואם מתה ירשנה בעלה ומתה וירשה בעלה:

יש לבניה כתובת בנין דכרין. דהא כי לא זבינתה נמי ירית לה בעל ותקון לה רבנן השתא נמי לגבי בעל במוכרת לא פקעה זכותה ואי משום דהוקל בעיניה למוכרה ולהפסיד את בניה אם נתארמלה או נתגרשה זוזי אנוסה שהוצרכה להם:

אחולי אחילתה. ונקל בעיניה להפסיד בניה מכתובתה חנם:

מוכרת לבעלה. נמי טובת הנאה בעלמא דבר מועט שהרי אם מתה יורשה ואינו לוקח ממנה אלא שאם מת הוא לא תגבה והרי לא מת ובא לידי ירושה הלכך כמוכרת לאחרים דמי:

או כמוחלת לבעלה דמי. הואיל ובידו הכתובה והוקל בעיניה להחליטה:

אין יורשין של זה כו'. משנה היא ביבמות האשה שהלך בעלה למדינת הים ואמר לה עד אחד מת בעליך והתירוה לינשא ונישאת ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה ואין לה כתובה לא מזה ולא מזה ואם מתה אין יורשין של זה וזה בנים שיש לה מזה ומזה יורשין כתובתה:

והוינן בה כתובתה מאי עבידתה. הא אמרת אין לה כתובה:

ואמר רב פפא כתובת בנין דכרין. והכי קאמר מתה היא בחיי שניהם וירשוה הם אין בנים שיש לה מזה ומזה נוטלין כתובת אמר כבנין דכרין כשבאין לחלוק בנכסי אביהם אלא חולקין בשוה:

ואמאי. כיון דאמרין כי אניסא לא מפסדא כתובת בנין דכרין:

נימא יצר אנסה. שהיתה מתאוה לבעל:

קנסא. משום דלא דייקא שפיר שמת בעלה מקמי דתינסוב:

אין לה מזונות. באלמונות דתנאי כתובה ככתובה:

בעא מיניה רב יימר סבא מרב נחמן:
מכרה כתובתה לבעלה - יש לה כתובת בנין דכרין,
או אין לה כתובת בנין דכרין?

אמר ליה רבא:
ותבעי לך מוחלת!

אמר ליה:
השתא מוכרת קמיבעיא לי -
דאף על גב דאיכא למימר: זוזי אנוסה,
דאמינא: כמאן דקא מחו לה מאה עוכלי בעוכלא,
מוחלת - מיבעיא?!

אמר רבא:
פשיטא לי: מוכרת כתובתה לאחרים - יש לה כתובת בנין דכרין,
מאי טעמא?
זוזי אנוסה.
מוחלת כתובתה לבעלה - אין לה כתובת בנין דכרין,
מאי טעמא?
אחולי אחילתא.

בעי רבא:
מוכרת כתובתה לבעלה - כמוכרת לאחרים דמי,
או כמוחלת לבעלה דמי?

בתר דבעיא הדר פשטא:
מוכרת כתובה לבעלה - כמוכרת לאחרים דמי.

מתיב רב אידי בר אבין:
"מתה - אין יורשין של זה ואין יורשין של זה יורשין כתובתה".

והוינן בה:
"כתובתה" - מאי עבידתה?

ואמר רב פפא:
כתובת בנין דכרין.

ואמאי?
הכא נמי - לימא: יצר אנסה!

התם - קנסא הוא דקנסוה רבנן.

יתיב רבין בר חנינא קמיה דרב חסדא, ויתיב וקאמר משמיה דרבי אלעזר:
מוחלת כתובתה לבעלה - אין לה מזונות.

אמר ליה:
אי לאו דקאמרת לי משמיה דגברא רבא -
הוה אמינא לך: "משיב דעה תחת טובה לא תמוש דעה מבינתו" (משלי יז, ג).

45. נג, א-ב

יתִיב רַב נַחֲמֵן וְעוֹלָא וְאַבְיָמִי בַר רַב פִּפְי, וְיִתִּיב רַב חֵיָא בַר אֲמִי גְבִיִיהוּ.
 אַתָּא הֵהוּא גְבָרָא דְשָׁכִיבָא אַרוֹסְתּוּ,
 אָמְרִי לִיה: זֵיל קַבֵּר אוֹ הַב לָהּ כְּתוּבָתָהּ.
 אָמַר לָהּ רַב חֵיָא: תְּגִינָא:

"אַשְׁתּוּ אַרוֹסָה - לֹא אוֹנָן,

וְלֹא מִיטְמָא לָהּ,

וְכֵן הִיא - לֹא אוֹנָנָת,

וְלֹא מִיטְמָאָה לוֹ.

מֵתָה - אֵינּוּ יוֹרְשָׁה,

מֵת הוּא - גּוֹבָה כְּתוּבָתָהּ."

טַעמָא - דְּמֵת הוּא,

הָא מֵתָה הִיא - אֵין לָהּ כְּתוּבָהּ.

מאי טעמא?

אמר רב הושעיא:

שאין אני קורא בה: "לכשתנשא לי אחר, תטלי מה שכתוב ליכי".

כי אתא רבין אמר ריש לקיש:

ארוסה שמתה - אין לה כתובה.

אמר להו אביי:

זילו אמרי ליה:

שקלא טיבותך שדיא אחיזרי,

כבר תרגמא רב הושעיא לשמעתיך בכבל.

נגב

רש"י

או הב לה כתובה. דתקנו קבורתה תחת כתובתה וסבר למימר תחת מנה מאתים שתקנו לה חכמים:

תנינא. אני שונה שאין לארוסה שמתה משפט כתובה דהיינו קבורה:

לא אונן. ליאסר בקדשים:

ולא מיטמא לה. אם כהן הוא דלאו שארו היא:

ולא מיטמאה לו. אינה חייבת ליטמא לו ואע"פ שמצוה להתעסק בששה מתי מצוה האמורים בפרשת כהנים (ויקרא כא) דכתיב לה יטמא מצוה זו אינה מהם דלאו שארו היא אבל אם רוצה היא ליטמא אינה מוזהרת מליטמא אפילו כהנת דבני אהרן כתיב ולא בנות אהרן:

אינו יורשה. נדוניית בית אביה דלא תקון ירושת הבעל עד שתכנס לחופה או שתמסר לשלוחים:

מת הוא. בחייה:

גובה כתובתה. מנה מאתים ותוספת אם כתב לה:

אין לה כתובה. דין כתובה וקבורתה תחת כתובתה דתניא לעיל בנשואה תניא ותחת נדוניית בית אביה שהוא יורשה אבל הכא כיון דכי מתה אינו יורשה אף הוא לא נתחייב לקבורה:

מאי טעמא. דאמרינן כי מתה בחייו אין לה תביעת כתובה תקבר בשביל מנה מאתים שהוא יורש:

שאין אני קורא כו'. וכך היו כותבין בשטר כתובתה הלכך כל זמן שלא מת ולא נתגרשה לא נשתעבד לה ולא יורש ממנה כלום:

שקלא טיבותיך. חיזוק טובותיך שאתה סבור שנחזיק לך טובה בזו נטולה היא ממך ומוטלת על החרולים:

46. נג, ב

רש"י

לרב אע"ג דבגר. בתמיה והלא בגרות מוציאה מרשות אב ולמה תיזון מביתו ובין לרבי בין לר' אלעזר ברי שמעון שנחלקו בדבר בפרק מציאת האשה (לקמן סח:) בעישור נכסים מודים במזונות דבין נשאו בין בגרו אבדו מזונות:

כי פליגי בארוסה. רב אמר עד דתלקחן קיחה דאירוסין ואפילו לא גר וללוי או תבגרן או ינשאו ויצאו מרשות אב לגמרי כי בגרות:

וכן תני לוי במתניתיה. דלוי סידר ברייתא ששה סדרים כר' חייא וכרבי אושעיא:

תרתיה. בתמיה:

ומטי זמניהון. הגיע זמן שנים עשר חודש לבתולה משתבעה הבעל כדלקמן באע"פ (דף נז.).

"בְּנֵן נֹקֵבֹן דִּיהוּיִין לִיכִי מִינְאִי,

יְהוּיִן יִתְבֵּן בְּבֵיתִי וּמִיִּתְזַנֵּן מִנְכָּסֵי עַד דְּתִלְקַחֹן לְגוּבְרִין" - חֵיִב,

שְׁהוּא תְנַאי בֵּית דִּין".

רב תני:

"עַד דְּתִלְקַחֹן לְגוּבְרִין".

ולוי תני:

"עַד דְּתַבְגְּרוּ".

לרב, אף על גב דבגר?

ולוי, אף על גב דאינסוב?

אלא,

בגר ולא אינסוב,

אינסוב ולא בגר - דכולי עלמא לא פליגי,

כי פליגי - בארוסה ולא בגר.

וכן תני לוי במתניתיה:

"עַד דְּתַבְגְּרוּ וַיִּמְטֵי זְמַנְהוֹן דְּאִינְסוּבֹן".

תרתיה?!

אלא: או תבגרן,

או ימטי זמניהון לאיתנסבא.

כתנאי:

"עַד מְתֵי הַבַּת נְזוּנִית?

עַד שְׁתְּאַרְס.

מִשּׁוּם דְּבִי אֶלְעָזָר אָמְרוּ:

עַד שְׁתַּבְּגֵר".

תני רב יוסף:

"עַד דִּיהוּיִין".

איבעיא להו:

הנייה דאירוסין, או הנייה דנישואין?

תיקו.

47. נג, ב

רש"י

ארוסה יש לה מזונות. ארוסה
יתומה יש לה מזונות מן האחין
או לא:

הכי גרסינן מסברא לית לה כיון
דאירסה לא ניחא ליה דתיתזיל.
מסברא אני אומר שאין לה
מזונות מן האחין דמאי טעמא
תקון רבנן מזונות לבת מנכסי
האב כי היכי דלא תיתזיל על
הפתחים הכא ליכא למיחש
להכי דכי חזי ארוס דמתזלא
זיין לה איהו מדידיה ואעי"פ
שאינו מחויב לזונה דכיון
דאירסה לא ניחא ליה דתיתזיל:

אמר ליה רב חסדא לרב יוסף:

מי שמייע לך מיניה דרב יהודה: ארוסה - יש לה מזונות,
או אין לה מזונות?

אמר ליה:

משמע לא שמייע לי,

אלא מסברא לית לה,

כיון דאירסה - לא ניחא ליה דתיתזיל.

אמר ליה:

אם משמע לא שמייע לך,

מסברא אית לה,

כיון דלא קים ליה בגגה - לא שדי זוזי בכדי.

ואיכא דאמרי:

אמר ליה:

משמע לא שמייע לי,

מסברא אית לה,

כיון דלא קים ליה בגגה - לא שדי זוזי בכדי.

אמר ליה:

אי משמע לא שמייע לך,

מסברא לית לה,

כיון דאירסה - לא ניחא ליה דתיתזיל.

48. נג, ב - נד, א

רפ"י

אמר ליה אי משמע לא שמיע
 לך. בהדיא:
מסברא אית לה. יש לך לומר
 שזונות מן האחים דארוס לא
 זיין לה:
כיון דלא קים ליה בגוה. אם
 תינשא לו שמא ימצא בה מום
 לא שדי זווי בכדי:
ממאנת. קטנה יתומה שהשיאוה
 אחיה ומיאנה בבעלה וחזרה
 אצלם:
יש לה מזונות. עד שתבגר או לא
 מי אמרינן עקרתיהו לנישואי
 מעיקרן והויא לה כמי שלא
 ניסת או דלמא הא ניסת ויצאה
 מרשות אב:
אלמנה בבית אביה. כלומר מן
 האירוסין דאי מן הנשואין לא
 אמרינן יש לה מזונות דעד
 דתלקח תנן ואפילו ללוי
 בנשואין מודה:
ת"ק סבר ממאנת אית לה.
 וה"ק אלמנה בבית אביה כו'
 וה"ה לממאנת דאין כאן נשואין
 דהא עקרתיהו ואתא רבי
 יהודה למימר עודה בבית אביה
 בתחלתה שלא יצתה משם
 בנשואין יש לה מזונות אבל
 משיצאה בנישואין אין לה:
בת יבמה. הכונס את יבמתו
 וילדה לו בת יש לה מזונות
 לאחר מיתת האב מן האחין
 מנכסי אביה או לא:
כיון דאמר מר. כתובה אינה על
 נכסי יבם תנאי כתובה דלה נמי
 לאו על נכסיו הוא:
או דלמא. כיון דאמרינן התם אי
 לית ליה נכסים לראשון תקינו
 לה רבנן משני כדי שלא תהא
 קלה בעיניו להוציאה:
אית לה. נמי תנאי כתובה להיות
 בתו נזונת:
בת שניה. מי שנשא שניה מדברי
 סופרים דאמרי רבנן לקמן בפרק
 אלמנה (דף ק:) השניה אין לה
 כתובה ולא מזונות בתה שילדה
 לו ומת:
יש לה מזונות. מנכסיו או לא:
כיון דלית לה כתובה. לאם לית
 לה מזוני דבת דהא תנאי כתובה
 הוא:
בת ארוסה. הבא על ארוסתו
 וילדה לו ומת ולו בנים יש לה
 מזונות מנכסיו או לא:
כיון דאית לה כתובה. כגון
 שכתב לה מן האירוסין אי נמי
 רבנן תקון נמי לארוסה:
או דלמא כיון דלא תקון רבנן.
 למכתב עד שעת נשואין תנאי
 כתובה נמי מקמי הכי לא חייל:

(סימן: דגברי - שק זרף,
 מאנה, ויבמה, שניה, ארוסה, ואנסה).

בעו מיניה מרב ששת:
ממאנת - יש לה מזונות,
או אין לה מזונות?

אמר להו רב ששת:
תניתוה:
"אלמנה בבית אביה,
וגרושה בבית אביה,
ושומרת יבם בבית אביה - יש לה מזונות.
רבי יהודה אומר:
עודה בבית אביה - יש לה מזונות,
אינה בבית אביה - אין לה מזונות."
רבי יהודה היינו תנא קמא!
אלא לאו, ממאנת איכא בינייהו,
דתנא קמא סבר: אית לה,
ורבי יהודה סבר: לית לה.

בעי ריש לקיש:
בת יבמה - יש לה מזונות,
או אין לה מזונות?

כיון דאמר מר: "כתובתה על נכסי בעלה הראשון" - לית לה,
או דלמא:
כיון דאי לית לה מראשון, תקינו לה רבנן משני - אית לה?

תיקו.

בעי רבי אלעזר:
בת שניה - יש לה מזונות,
או אין לה מזונות?

נד, א

כיון דלית לה כתובה - לית לה מזוני,
או דלמא:
אמה דעבדא איסורא - קנסוה רבנן,
איהי דלא עבדא איסורא - לא קנסוה רבנן?

תיקו.

בעי רבא:
בת ארוסה - יש לה מזונות,
או אין לה מזונות?

כיון דאית לה כתובה - אית לה,
או דלמא:
כיון דלא תקינו רבנן כתובה עד שעת נישואין - לית לה?

תיקו.

כ"י

בת אנוסה. אנס את הנערה ונשאה אחרי כן כדכתיב ולו תהיה לאשה וילדה לו בת ומת יש לה מזונות מן האחין או לא: **יש לה כתובה.** מנכסיו: **מנה.** אם מת ואע"ג שכבר נתן כסף קנסה לאביה: **יצא כסף קנסה בכתובתה.** ואין לה כתובה: **מאי.** מזונות הבת שהן תנאי כתובה פקעי בהכי או לא מי אמרינן כיון דלית לה כו': **או דלמא כתובה היינו טעמא.** דלא תקון לה רבנן משום דכל כתובת אשה משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה תקנוה: **והא לא מצי מפיק.** כדכתיב לא יוכל לשלחה כתובה דמשום אפוקי הוא דלא תקון דליכא למיחש לית לה אבל שאר תנאי כתובה דלאו משום שלא תהא קלה איתקון אית לה:

בעי רב פפא:

בת אנוסה - יש לה מזונות,
או אין לה מזונות?

אליבא דרב יוסי ברבי יהודה - לא תיבעי לה,

דאמר: "יש לה כתובה מנה",

כי תיבעי לה - אליבא דרבנן,

דאמרי: "יצא כסף קנסה בכתובתה",

מאי?

כיון דלית לה כתובה - לית לה מזוני,

או דלמא:

כתובה - טעמא מאי?

כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה,

והא - לא מצי מפיק לה?

תיקו.

49. נד, א

רש"י

בביתו ולא בביתו. אם יש לו בית כופין את היורשין לתת לה מדור לפי כבודה ואין יכולין לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין אותך שם אבל אין לו בית אלא ביקתא בעלמא צריף צר וקטן ולשון ביקתא בי עקתא (שבת דף עז:): יכולין לומר לכי מאצלנו דאת תהא יתבא בביתו כתב לך ולא בביתו:
אבל מזוני אית לה. בבית אביה מנכסיו ולא אמרינן כיון דלא קרינן בה ואת תהא יתבא בביתו לא קרינן בה ומתזנא מנכסי ורב יוסף בביתו יתירא דריש דתקון למכתב בביתו תרי זימני ואת תהא יתבא בביתו כל ימי מיגר ארמלותיך בביתו:

"את תהא יתבא בביתו ומיתזנא מנכסי,
 כל ימי מיגר אלמנותיך בביתו" - חייב,
 שהוא תנאי בית דין."

תני רב יוסף:
 "בביתו" - ולא בביתו,
 אבל מזוני - אית לה.

מר בר רב אשי אמר:
 אפילו מזוני - נמי לית לה.

ולית הלכתא כמר בר רב אשי.

50. נד, א

רש"י

[ונתפייסה. תו לא קרינן בה מיגר אלמנותיך]:
הא לא נתפייסה יש לה. בתמיה ואפילו אין העכבה מחמת כבוד בעלה אלא שלא היה תובעה הגון לה:
כיחלה ופירכסה. גליא דעתה דלא מחמת כבוד בעלה מעכבת לינשא:
עשתה כתובתה אפותיקי. קרקע המיוחדת לכתובתה עשתה אפותיקי לבעל חוב שלה:
הני אין. לפי שהן גיבוי כתובה אבל תביעה לא:

אמר רב נחמן אמר שמואל:
 תבעוה להנשא ונתפייסה - אין לה מזונות.

הא לא נתפייסה - יש לה מזונות!?

אמר רב ענן:

לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל:
 אמרה: "מחמת פלוני בעלי" - יש לה מזונות,
 "מחמת בני אדם שאינן מהוגנין לה" - אין לה מזונות.

אמר רב חסדא:

זינתה - אין לה מזונות.

אמר רב יוסף:

כיחלה ופירכסה - אין לה מזונות.

מאן דאמר: זינתה - כל שפן כיחלה ופירכסה.
 מאן דאמר: כיחלה ופירכסה - אבל זינתה אית לה,
 מאי טעמא?
 יצר אנסה.

ולית הלכתא ככל הני שמעתתא,
 אלא כי הא דאמר רב יהודה אמר שמואל:
 התובעת כתובתה בבית דין - אין לה מזונות.

ולא!?

והתניא:

"מכרה כתובתה,

ומשכנה כתובתה,

עשתה כתובתה אפותיקי לאחר - אין לה מזונות".

הני - אין,

אבל תובעת - לא!

הני - בין בבית דין,

בין שלא בבית דין,

תובעת: בבית דין - אין,

שלא בבית דין - לא.

51. נד, א

רש"י

פרודהא. כרכים הסמוכים לה:
 מחוזהא. מפרוודי בבל:
 דסגי קבא דנהרדעא. כל מקום
 שמוודין תבואה במדת קב
 נהרדעא:

"וְכַךְ הָיוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם [בוֹתְבִין].
 אַנְשֵׁי גְלִיל הָיוּ בוֹתְבִין בְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם.
 אַנְשֵׁי יְהוּדָה הָיוּ בוֹתְבִין: "עַד שֶׁיָּרְצוּ הַיּוֹרְשִׁין לִיתֵן לָךְ כְּתוּבָתִיךְ".]

אָתְמַר:

רַב אָמַר:

הֲלָכָה כְּאַנְשֵׁי יְהוּדָה,

וּשְׁמוּאֵל אָמַר:

הֲלָכָה כְּאַנְשֵׁי גְלִיל.

בְּכָל וְכָל פְּרוּדָהָא - נְהוּג כְּרַב,

נְהַרְדְּעָא וְכָל פְּרוּדָהָא - נְהוּג כְּשְׁמוּאֵל.

הָיָא בֵּת מְחוּזָא דְהֵנָּה נְסִיבָא לְנְהַרְדְּעָא.

אָתוּ לְקַמְיָה דְרַב נְחֵמָן,

שְׁמַעְיָה לְקַלְהָ דְבֵּת מְחוּזָא הִיא,

אָמַר לְהוּ: בְּכָל וְכָל פְּרוּדָהָא - נְהוּג כְּרַב.

אָמְרוּ לִיה: וְהָא לְנְהַרְדְּעָא נְסִיבָא!

אָמַר לְהוּ: אִי הָכִי, נְהַרְדְּעָא וְכָל פְּרוּדָהָא - נְהוּג כְּשְׁמוּאֵל.

וְעַד הֵיכָא נְהַרְדְּעָא?

עַד הֵיכָא דְסָגִי קְבָא דְנְהַרְדְּעָא.

52. נד, א

רש"י

שמיין מה שעליה. כשמגבין לה בית דין כתובתה שמיין בגדיה בפרעון כתובה:
בלקיס. שכיר שגר בבית בעל הבית ולקח לו בעל הבית בגדים כשיוצא ממנו שם אותן בגדים בשכרו לשמואל ורב אמר אין שמיין:
וכן בלקיס. לרב שמיין ולשמואל אין שמיין:
ומנח בה. רב סימנא במילתיה:
יתמא וארמלתא שלח ופוק. הפשט בגדיהן וצא:
יתמא. לקיס:
דתנן במתניתין. בהך דערכין:
אחד המקדיש נכסיו כו' ואחד המעריך עצמו. והגזבר בא למשכנו על ערכו הקצוב בפרשה אין לו לגזבר לא בכסות אשתו כו':
לשמן. בגדים שצבע לשם אשתו ולשם בניו ואע"פ שלא לבשום עדיין אלמא בגדיה שלה כשמואל:
לכאורה כשמואל ריהטא. פתאום מרוצת משמעות המשנה כשמואל אבל כי מעיינת בה לא מסייעא לשמואל דהא קמיה קיימא ואינה יוצאה מביתו ואדעתא דהכי מקני לה שיהו שלה כל זמן שהיא תחתיו:

איתמר:

אלמנה -

רב אמר:

שמיין מה שעליה,

ושמואל אמר:

אין שמיין מה שעליה.

אמר רב חייא בר אבין:

וחילופה בלקיס.

רב פהנא מתני:

וכן בלקיס,

ומנח בה סימנא: "יתמא וארמלתא שלח ופוק".

אמר רב נחמן:

אף על גב דתנן במתניתין כוותיה דשמואל - הלכתא כוותיה דרב.

דתנן:

"אחד המקדיש נכסיו,

ואחד המעריך את עצמו - אין לו לא בכסות אשתו,

ולא בכסות בניו,

ולא בצבע שצבע לשמן,

ולא בסנדלים חדשים שלקח לשמן".

אמר ליה רבא לרב נחמן:

וכי מאחר דתנן מתניתין כוותיה דשמואל - אמאי הלכתא כוותיה דרב?

אמר ליה:

לכאורה - כשמואל רהיטא,

כי מעיינת בה - הלכתא כוותיה דרב.

מאי טעמא?

כי אקני לה - אדעתא למיקם קמיה,

אדעתא למשקל ולמיפק - לא אקני לה.

פלתא דבי בר אלישיב הוה קא תבעה כתובתה מיתמי.

הוה קא ממטי להו לבי דינא,

אמרי: זילא לן מילתא דתיזלי הכי.

אזלא לבישתינהו ואיפסתינהו לכוליה מנא.

אתו לקמיה דרבנא, אמר להו: הלכתא כוותיה דרב,

דאמר: אלמנה - שמיין מה שעליה.

53. נד, א-ב

רש"י

ההוא דאמר להו: "נדוניא לברת".
 זל נדוניא.
 אמר רב אידי בר אבין: פורנא - ליתמי.
 נד, ב. ההוא דאמר להו: "ארבע מאה זוזי מן חמרא לברת".
 אייקר חמרא.
 אמר רב יוסף: רווחא - ליתמי.
 קריביה דרבי יוחנן הוה להו איתת אבא דהוה קמפסדה מזוני.
 אתו לקמיה דרבי יוחנן, אמר להו: איזילו ואמרו ליה לאבוכון דנייחד לה ארעא למזונה.
 אתו לקמיה דריש לקיש, אמר להו: כל שכן שריבה לה מזונות.
 אמרו ליה: והא רבי יוחנן לא אמר הכי!
 אמר להו: זילו הבו לה, ואי לא - מפיקנא לכו רבי יוחנן מאוניכו.
 אתו לקמיה דרבי יוחנן, אמר להו: מה אעשה שפנגדי חלוק עלי.
 אמר רבי אבהו:
 לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן:
 אמר: "למזונות" - ריבה לה מזונות,
 אמר: "במזונות" - קציץ לה מזונות.
 ההוא דאמר להו. צואת שכיב
 מרע:
 נדוניא לברת. קצובים היו
 תכשיטי הבנות כך וכך לבושים:
 פורנא ליתמי. הריוח ליתומים
 ולא אמרינן ניתיב לה דמי
 הנדוניא כיום הצוואה:
 ארבע מאה זוזי מן חמרא.
 משמע אותו יין יהא משועבד
 לכך אבל היין עצמו לא אמר
 ליתן לה כדמיו של יום הצוואה:
 מפסדה מזוני. מרבה לאכול:
 דנייחד לה. בצוואת שכיב מרע
 ובעדים אולי תקבל עליה דאפי'
 גבי כתובה תנן (פאה פ"ג מ"ז)
 הכותב כל נכסיו לבניו וכתב
 לאשתו קרקע כל שהוא אבדה
 כתובתה רבי יוסי אומר אם
 קבלה עליה אע"פ שלא כתב לה
 לישנא אחרינא דהוי ליה
 כמחלק נכסיו על פיו ונתן שאר
 הנכסים לבניו והוה להו משעבדי
 ואין הבנות והאשה ניוזנות
 ממשעבדי:
 כל שכן שריבה לה מזונות. אם
 אמר קרקע זו למזונותיך אין זה
 אלא אם לא יתנו לך מזונות
 מרווחים אלא מצומצמים טלי
 קרקע זו להעדפה דאי לשעבדה
 למזונותיה הרי כל נכסיו
 משועבדים לכך:
 שכנגדי. אנוש כערכי וראוי
 לחלוק עלי:
 במזונות. בחוב מזונות שיש לך
 עלי משמע שזו תהא פרעון לכך:

הדרן עלך נערה שנתפתתה